

MARIN GEORGIJEV: OBISK TURKOV.

VLADIMIR LEVSTIK:

POMLAD.

Z mogočnim dihom sope duh morja,
višava sije spet svoj nemi „bodi!“
bodočnost več prostosti ne pozna,
uporna volja v naše prsi hodi
vse preko zemlje in neba!

Gore pojo v škrlatih plamenečih,
spočetja strast kipi iz črnih grud,
in vse stezé so polne bajk šumečih,
in sočnih mozgov vsak človeški ud,
in v prsih ni več senc boječih!

Ni jih, ni jih! Ni sten, ni spon, ni mej!
In makar da se zadnji up utrne —
srce, zavriskaj, in oko — se smej!
In če se solnce v večno noč zagrne —
greš, plamen duša, ti naprej!

ALOJZIJ GRADNIK:

ŽELJE.

Med nama zdaj so tri goré,
med nama so tri reke hladne.
Vse moje misli so breznaadne;
nobena pot čez nje ne gre.

Nobena pot ne gre do te,
le tista, ki jo solnce hodi,
le tista, ki jo veter vodi,
ko vriska burja čez poljé.

Oj da bi jaz ta veter bil!
Bi hodil k tebi vse večere,
in razposajen bi čez mere,
po tvojih črnih lasih ril.

Oj da bi solnce jaz postal!
Bi bele grudi ti razgalil,
bi vse s poljubi jih razpalil
in tvoje hladno srce vžgal.

BELA NOČ.

Bela noč . . . vse zvezde so užgane.
Moje misli, k tebi odposlane,
čez srebrne se neba stezé
vračajo na žalostno srce.

Klicale so . . nisi se ozrla.
Tvoje roke tujega se grla
so ovijale ko mehke slak . . .
jaz pa mislim nate . . siromak.

MILAN PUGELJ:

NA ZAROKI.

Malomesna ulica, po kateri se nerвозno izprehajam, visi prilično tako, kakor malo manj poševna streha. Po sredi je vzbočena, na levo in desno se spušča v lahkih lokih v žlebast jarek, ki je utrjen proti vodi in nalivom z okroglastim belim in izpranim kamenjem.

Lune ni, petrolejke slabo svetijo, zato se zibljejo sence vejevja, ki visi preko lesenih in na vrhu obsekanih plank bližnjega vrta, nekako sanjavo plašno in včasih skoro preteče. Tuintam se nenadoma strese drevesni vrh, listje zatrepeče, zašumi v nepričakovani sapi, ki veje od kdovekod. Spodaj na cesti je ni čutiti, morda diha zgoraj. Mogoče sploh ni sapa, ampak nočna žival. Mačka, ki stika za ptičjimi gnezdi, sova, ki splahutava s širokimi krili in poravnava perje, ali kaj drugega neznanega.

Strah me je, pogledi begajo od sence v jarku do one na sosednji hišni steni, uho hoče siloma zaznati nekako govorico, nekaj šepet in se trudi in občutno napenja. Ali tropa misli pridrvi preko možganov in vsa plahota izgine brez sledu in spomina. Kakor morski val so te misli, ki se vali veličastno-mogočno in počasi preko duše. Vse se vznemiri po notranjosti, kakor viharno morje v kotanji. Vse vre, buči, se zaganja z leve na desno, iz ospredja v ozadje in iz ozadja v ospredje, šumi in se peni in buta ob srčne stene in bregove. Kar leži v moji zavesti, je kakor kamen, kakor breme, ki teži telo in duha. Hipoma sem prepričan, da je naklonjenost, ki jo čutim do svoje ljubljenske, sama prava in istinita ljubezen. Lansko leto ob takem času, ob šolskih počitnicah sem se z njo seznanil, celo šolsko leto sem z njo občeval na njenem lastnem domu, vedno sem si bil svest, da to občevanje lahko prekinem, kadar se mi ljubi, zdaj, ko bi bilo najumestnejše, da storim nekaj enakega, ker sem tako rekoč kruto, razžaljivo in nečloveško prisiljen k takemu koraku — zdaj ne morem storiti ničesar. Kakor uklenjen sem, ukovan v nevidno železje, v nevidno moč, ki me drži v svojih kleščah, koderkoli hodim in kamor se ganem. Ne morem naprej, ne znam se umakniti, ne znam

se ogniti ne na levo, ne na desno. Kakor uklet vitez stojim na mestu, ne morem se ganiti, trpim in prenašam svojo usodo.

Nekoč mi je dejala: „Milan, jaz se bom zaročila!“ — Jaz sem sedel za klavirjem, gledal v note, prebiral s prsti tipke in vprašal vse tako med igranjem in mimogrede: „No, pa kaj še?“ — In takoj sem dostavil nekaj drugega: „Tale fis tukaj,“ sem dejal — „to je nekaj čisto nenaravnega in nenavadnega. Vsakdo bi si mislil dis!“ —

Nekoč drugič se mi je ponudila: „Gospod Milan, izvoli to tejo!“ —

„Po čemu? Nimam smisla za rože!“

„Ali vseeno! Daj, blagovoli! Napraviš mi veselje!“

„Čudna si! Ohrani tejo sebi! Meni daj pesem! Stopi h glavirju in zapoj! Tako mi je slajše!“

„Ali, ali, ali — ako ponujam! Nikoli ti še nisem dala rože, nikoli več ti je ne bom! Samo enkrat, zdajle!“

Pozneje, ko sem se poslovil, sem tisto tejo nekomu dal, ali nekje pozabil, ali izgubil. O spominjam se je dobro: bila je za čudo polna in teška, troje peres jo je senčilo in dehtela je z opojnim omamnim in skoro dušečim vonjem. Kje je zdaj tista vrtnica? Da bi jo mogel najti kje v debeli in stari knjigi velo in posušeno, da bi jo mogel zaslediti med starimi papirji svoje miznice ali med pismi v masivni in starinski kaseti! Drago bi mi bilo nocoj, tako jako in nepopisno drago! Spomin bi imel nanjo, domislil bi se, da je polnila nekoč davno ob času cvetja tiste suhe in vele liste začudo rahla nežnost, da je puhtela iz njihove srede mamljiva dišava, ki jo je nekaj srkala poželjivo vase moja ljubljenska. Njene rdeče ustne so se dotikale teškega cveta, njeni drobni prsti so držali zdaj suho stebelce. Tako pa nimam stvarnega spomina. Vse — bolečina in slast in veselje se ziblje samo v mislih.

Na levo nasproti lesenih in na vrhu od vsake strani poševno prisekanih plank stoji ozka, zeleno obarvana dvonadstropna in visoka hiša. Čisto gladka je in gola, nima ne balkona, ne mavčevih

okrasikov nad okni in nad durmi. Duri so črne in zaprte, vsa okna v pritličju temna in kakor speča ali mrtva. Zgoraj v prvem nadstropju pa je vse jasno in svetlo, kakor da bi se bil dan, ki je sijal prej po mestnih ulicah in cestah, umaknil zdaj na večer v tiste sobe. Skoro preveč luči je. Okna so vidno zastrita z rožnatimi zastori, pa še uhaja toliko svetlobe v šipe, da ni mogoče gledati vanje. Ali to je komaj verjetno, komaj umljivo. Zdi se mi, da so moje oči motne, kalne, bolne in tako občutljive ta poletni in zapuščeni večer, da ne morejo prenašati nikakšne svitlobe.

Lani — torej že celo leto je od takrat, celo dolgo leto — smo sedeli večkrat ob takih poletnih večerih zadaj za to hišo na vrtni klopi. Četvero nas je bilo: moja sedanja ljubljenska Milena, njena mati, sedemdesetletna vdova po premožnem meščanu, moje ljubljenske pes, po imenu Kastor, in jaz. Vdova, ki je sedela na ogromnem pletenem naslonjaču nasproti klopi je dejala: „Jaz bi želela, gospod Milan, da bi postali vi mašnik. Takrat, ko bi me že davno krila črna zemlja, pa bi se vi domislili na našo hišo, na svoja mlada leta, na našo Mileno in name. Prijazno bi se spomnili in pomolili očenaš za mojo dušo!“

Ko je utihnila vdova, se je oglasila Milena: „Jaz si želim, da bi vi zasloveli kakor imeniten in slaven učenjak ali umetnik. Kadar bi kje povedala, da sem občevala z vami v svoji mladosti, pa bi se ozrla vsa družba name s tihim spoštovanjem in me tiho poslušala!“

Kastor je zagledal med oblaki luno, pomežiknil je z velikimi in črnimi očmi in zalajal: „Vau, vau!“

Takrat — ob takem času je plavala nad mano sreča. Pomešana je bila v besede, v dogodke, v večerni zrak, ki se je pretakal med nami. Ali skrivoma se je prikradla, potajila se je, po svoji odsotnosti se je šele dala izpoznati. In tudi tedaj pred svojim begom je bila le hipna, le nenadna kakor lepe in neresnične sanje sredi dolge in prijetne noči. Ob vsakem času, prav resnično je večno primanjkovala možnost, da bi se kdaj izpolnila in vresničila. To je bilo ob počitnicah pred šesto šolo, zdaj teko počitniški meseci pred sedmo. Jaz sem star osemnajst let, Milena je bila že pred leti povsod spoštovana, cenjena in zaželjena mestna dama. Moja pot in njena se torej ne moreta nikoli izliti skupaj v eno samo življensko cesto. Vse so sanje, hipne gromade misli, ki se kotalijo in vale pred očmi razsanjane duše. Ali drage so mi, ljube, kakor davne prijateljice in zdaj, ob njihovi izgubi, sem ves bolan in truden.

Danes popoldne se je peljal skozi mesto s postaje v črni kočiji visok gospod s plavimi in košatimi brki, z zlatookovanimi prsti in enakim nanosnikom. Ta tujec se zdaj veseli za razsvetljenimi okni, in kadar se potrese šipa v oknu in zašklepeče, se ne zgodi to zaradi loputanja z vratmi, ampak zaradi njegovega smeha. Krepek je, visok, stasit in junačen, in kadar ga pošegeče dobra volja, se krohoče z gromkim in ošabnim glasom: „Há, há, há!“ — Ni prav, da jo poroče s tem človekom, jaz sem prepričan, da ni prav. Ona, Milena, je nežna, dobra, vsa fina in gosposka, ženin pa robusten, okoren, vidno ves trd in kmetiški. Njeno telo je drobno in otroško in ustvarjeno samo za bele in gladke roke, ki božajo, kakor bi polzel žamet po koži. Krivo je storila stara vdova, ki je pustila tujca preko praga svoje domačije.

Vroč mi postaja. Nekje na dnu prsi se mi pojavlja občutek, kakor bi vrela tam vroča voda ali kri. In ta vrela tekočina se dviga in dviga, žge po vratu in tišči v glavo kakor omamna soparica. Skoro ne vidim več dobro. Planke se gibljejo in mešajo druga z drugo, sence beže po goli hišni steni, veje mahajo preko ograje, kakor bi jih vihtela onstran plota jezna nevidna in močna roka, nazadnje obstanem tik levega jarka nekako v sredini ulice, slišim samo nekako enakomerno zvončkanje v ušesih in vidim črne okrogle lise, ki beže v krogu in naglo druga za drugo mimo oči.

Razberem zopet misli in težko mi je. Hočem pozabiti in pravzaprav ne vem, kaj hočem pozabiti. Kaj se je pripetilo, kaj me je doletelo? Kaj sem hotel doseči, ali kje so cilji, kdaj sem si jih postavil in kje? Slutim, kakor bi bil nekaj izgubil. Prej sem držal v svojih rokah, zdaj mi je nenedoma odpadlo. Ali kaj je to bilo, kakšna izguba, kakšna dragocenost?

Mraz mi je. — Zadaj na tilnik mi je nekaj sedlo, nekaj hladnega in vlažnega. In ta hip mi je zlezlo za ovratnik, za srajco in leze in gomazi in tiplje niže, vedno niže doli po hrbtenici. Zima me stresa kakor o božiču, ko leži sneg do kolena in tuli okrog voglov burja-mraznica. Tako mi je, kakor bi se mi pričele tresti vse žile in žleze, kri po njih bi se ohlajevala, ustavljala, polagoma in sukcesivno ledenela.

Brrrrr —

Nekje za ograjo zazveni ženski glas in se zvonko razlega preko noči. To je Smoletova Tina, visoko dekle s črnimi in košatimi lasmi — kaj me briga! Zgoraj poševno nad ulico na vzhodni strani neba se je utrnilo dvojce zvezd in zdrčalo

trenotkoma za strehe, za obzorje, za vso to našo zemljo. V razsvetljenem oknu drugega nadstropja se je začrtalo naenkrat dvoje senc, se naglo zblížalo in strnilo in spojilo v eno samo okorno in ploščnato. In se nenadoma razkrojilo, razdružilo in izginilo. Kaj je to bilo? Ali ženin in nevesta, ali on in Milena? Ali sta se poljubila, ko sta bila za trenotje sama v sobi? Ali je prišlo njej od srca?

Meni je zopet vroče. Ali s to toploto je prišlo vame nekaj divjega, močnega, mogočnega in podjetnega. Trdo prestopam število korakov, šetam samozavestno naprej, samozavestno nazaj, se ustavim ob črnih vežnih durih, pritisnem odločno kljuko, odrinem težko polovico vrat, jo pritisnem nazaj, grem po slabo razsvitljeni in starinski veži, po kamnitem hodniku in po lesenih in od stoletne hoje izdolbenih stopnicah v nadstropje, zavijem na levo, zavijem na desno in potrkam na tista sobna vrata, za katerimi odmeva množica glasov. Nekaj resnega me vodi, nekaj trmastega in krepkega. Pravzaprav nič ne mislim.

„Prosto!“ — se oglasi nekdo in za trenotek vse utihne. Kastor laja na ves glas, nagli koraki se bližajo vratom, ki se na široko odpro.

„Gospod Milan, — to je krasno, gospod Milan, moj mladi prijatelj gospod Milan je tukaj!“

To je Milena. V rožnati obleki je, vsa žari v lica, ustne so ji kakor žerjavica, oči se ji bleščijo, lasje, kostanjevi rahli lasje, ji pristojajo kakor še nikoli prej.

„Veseli me, da ti morem predstaviti, Adolf, našega mladega prijatelja, gospoda Milana!“ —

Ta Adolf je on — ženin. V život je ogromen, v obraz je tak, kakor pravi madžarski primas. Črne lase ima, črno kožo, črne čopaste brke pod nosom, zobe bele in ploščate, ustne mesnate in rdeče. Dozdaj je sedel na zofi komodno in široko kakor malomesten mesar, zdaj se dviga in ziblje proti meni, da se šibijo deske pod njim. Dlan ima potno in veliko, ali ves je v zlatu. — Nanosnik se svetlika, igla v kravati se bliska, izpod rokavov se iskrijo manšetni gumbi, po prsih se izpreminja debela zlata veriga, na prstih sije belo kamenje kakor zvezde.

Čutim, da se mi ženin smehlja, pa ne maram biti pozoren na njegovo prijaznost. Tam dalje pogledam rajši proti materi, ki sedi v usnjatem naslonjaču, drži postrani sivo glavo in se neprestano zadovoljno nasmehljava. Tudi Milenina sestra je danes tukaj, učiteljica Egidija. Njene roke, njen pozdrav, njene oči in njeno telo — vse je enako mrzlo in postarano. Kar izgovori, je fraza. Stara zoprna fraza, ki ji je ostala iz

prejšnjih časov na jeziku, kakor prah ali madež na ponošeni obleki. Kastor skače okrog mene, otepa z repom, kiha, cvili in se spenja po mojih nogah, kakor bi iskal zaveznika zoper tujega gosta, ki mu ni po volji. Na mizi stoji vrsta nizkih steklenic s kratkimi vratovi in napihnjenimi trebuhi. Črne so in podobne starinskim bombam. Po kozarcih miruje kakor tinta črno vino. Bel namizni prt pod njimi je že vsepovsod umazan in krvavordeče lisast. Ko se je vračal stasiti ženin nazaj na zofo, je zadel spotoma ob visoki krožnik za slaščice in vse skupaj prevrnil. Učiteljica Egidija zdaj pobira posamezne kose, jih zлага nazaj in enakomerno ponavlja: „Nič hudega, nič hudega!“ —

Milena šara k mizi črn usnjat nasljanjač, ki zoprno drdra in neznosno poškrpava s koleščki. „Izvoli,“ — mi ponuja — „izvoli sestri gospod prijatelj. Ali bi blagovolil košček slanine, ali sira, ali hladne pečenke, ali torte? Samo reci mi, da ti lahko postrežem!“ —

„Neče se mi!“ — odgovarjam in sedem za mizo. „Ni mi do jedi!“ — In v mislih sem zelo odsoten in dozdeva se mi naenkrat, kakor bi zašel pomotoma v nepravi kraj, v nepravo družbo.

„To črno vino je jako izvrstno!“ — ponuja dalje Milena. „Ali bi izvolil tega, gospod prijatelj? Ti samo pokusi, daj, samo izvoli! Tudi belo ti je na razpolago in rdeče!“ —

Pokusim črnino, ali sladka je in gosta kakor namešan malinovec. Pokusim belo vino, pa se mi zdi nekoliko grenko, a rdeče je kislo, prav neznosno kislo. Ali meni je vseeno. „Kakor hočeš“ — ji pravim — „meni je enako. Kar ponudiš, prijateljica Milena, tisto bom pil!“ —

Zdi se mi, da se je ženin nasmehnil, ali ne morem biti nanj pozoren, mene on ne zanima. Nepričakovano se pričnem vznemirjati, pričnem trepetati po životu, iščem v mislih vzroka, ali ne najdem ga. Hočem se otresti neokusnega drgetanja, hočem se zavesti, a poizkusi se zaporedoma izjalovljajo. Zopet mi je vroče, kri mi tišči v glavo, nervozen postajam boljbolj. Da bi skrtil svojo nepriliko, vstanem nagloma in se bližam črnemu klavirju, ki stoji odprt v kotu ob oknu. Vsi zaploskajo in od ene strani priteče k meni učiteljica Egidija in od druge nevesta Milena. Vsaka sloni na eni strani in gleda na moje prste, ki beže po tipkah.

„Valjček, valjček!“ — prosi ena, druga razsanjano prigovarja: „Redenzvous“, „Redenzvous“ od Aletterja — prosim, prosim!“ —

Jaz igram vse po vrsti in po zahtevah. Strune pojo in vriskajo, moje srce pa je bolno

in kakor zastrupljeno. Vroče mi je, neznosno vroče, hipoma bi bil rad nekje daleč sredi zamrznjene in snežene pokrajine, sredi goste zimске megle, ki ne propusti do mene pogleda. Velika burnost me objame, hlastno in hlastneje grabijo roke po tastah, strast pride vame in vanje, presekam igro s kratkim muzikalnim stavkom, udarim skoro jezno nov akord in zapojem z mladim in rahlim baritonom: „Nezvesta! Bodi zdrava!“

Vsi molče in poslušajo, vse sta zamamila moj glas in moja igra, nič se ne gane v sobi, tudi čokati ženin za mojim hrptom je prenehal z jedjo in pijačo. Oba dekleta na moji desni in levi strmita v strune, jaz sam pojem tako iz srca, kakor bi pela moja duša sama. Zdaj ni več vprašanj, zdaj ni več nikjer pomislekov, vsa moja notranjost se je izlila v eno samo čuvstveno pesem: „Nezvesta! Bodi zdrava!“ —

Že sem pri kraju, že pripovedujem, kako sem prebil vsled zaročenkine nezvestobe „sam bogve kaj“ in hvalim — jaz mladi in čili mornar — vedrino morske ravani. Ni me strah viharja, ne nevihte, ne groma, ne valov in tudi bela smrt me ne plaši.

„Po morju barka plava.

Nezvesta! Bodi zdrava!“ —

Vso sobo so napolnili akordi, melodije in grmeči basi, zdi se, kakor bi ne bile strune samo v klavirju, ampak bi bile napete tudi zunaj njega od stene do stene, od stropa do tal, od kota do kota. In vse to poje, vse te brezštevilne strune

v klavirju in zunaj njega in jaz in vse stene in vsa soba.

„Moj up je šel po vodi —

Le jadrajmo za njim!“ —

Konec je. Trenotek še grme glasovi po prostoru in hipoma se zadušijo v rezkem, plitvem in brezkončnem ploskanju navzočih poslušalcev. Meni se zdi, da ne hvalijo mene, ampak da hočejo ubiti in zatreti spomin na lepoto odpete pesmi. In da hočejo prepoditi, iztisniti zadnji toneč glas, ki še brni nekje znotraj v klavirju, izmed teh mrzlih in golih sten. Mučno mi je, tuje, vstati hočem, oditi. Posloviti se hočem od neveste in pričnem govoriti: „Gospodična Milena!“ In še huje mi je.

„Dovoli, Adolf, da ga poljubim, da poplačam njegovo pesem, dovoli!“ — hiti Milena vsa vzhičena in navdušena in jaz slišim njene besede kakor v sanjah. Naglo odhajam, skozi stranska vrata v kuhinjo, Milena steče za mano, jaz zbežim na hodnik nad dvoriščem, po njem v prav skrajni kot med ograjo in steno, Milena je že pri meni, oklepa se me z obema rokama in tišči svoje usne na mojih. In nenadoma se odmakne in skoro ostrmi: „Solze ti polzijo po licih —“ In čez nekaj časa: „Kaj ti je?“ — In za hip zopet polglasno in pridušeno: „Zakaj si žalosten?“ —

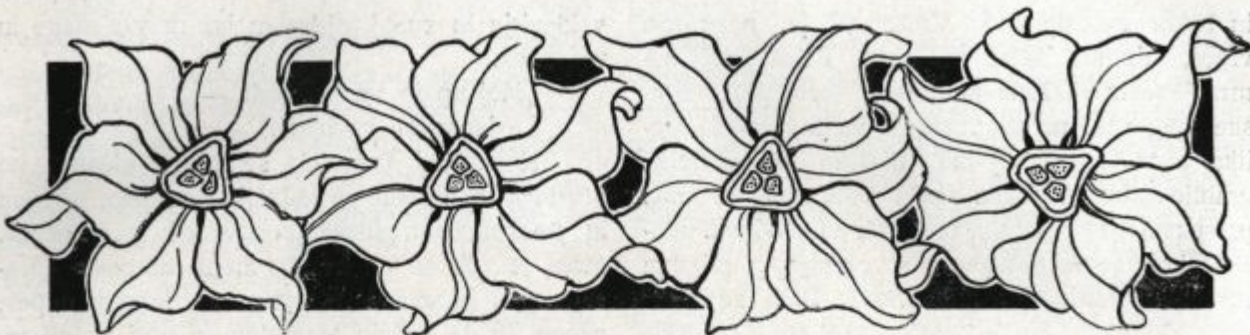
Stoji pred mano, strmi v moj obraz, hoče v temi razbrati njegove poteze in se mahoma zave.

„Pojdi, gospod Milan, hvala ti, zbogom!“

ROJSTNI DOM DEVICE ORLEANSKE V DOMREMY.

PROSTOSLAV KRETANOV:

RAZGLED PO RIMSKI OKOLICI.

Polagoma, menda po petdnevnem bivanju v „večnem mestu“ sem se bil predramil iz prvotne zamaknjenosti ter sem se zavedel, da sem bil vse te rimske znamenitosti videl, kakor bi rekel, na duševne svoje oči že pred dobrim desetletjem...

Alojzij Progar, akademični kipar v Celovcu, ki je bil spomladi l. 1894. na svojem „Umetniškem potovanju po Italiji“, mi je bil na mojo prošnjo pisal od ondod toli pregledna, plastična ter sugestivna pisma, da sem ga takorekoč v duhu spremljal po vseh njegovih potih. In ker sem tista Progarjeva potna pisma jaz potem popolnjeval, kolikor toliko tudi popravljal ter jih prirejal za tisk,* — prešla mi je njih vsebina, kakor pravijo: v meso in kri, tako da sem naposled postal sotrudnik in solastnik onih potopisnih listov iz Italije. Saj mi jih je njihov prvotni pisec izrečno prepustil v last in v svobodno porabo. Prijatelj Progar je bil na tistem svojem umetniškem potovanju nad polčetrni mesec po Italiji ter je proučeval redno in sistematično klasične umetnine v desetih ondotnih mestih, jaz pa sem bil izletel v „domovino lepih umetnosti“ jedva za mesec dni ter sem posetil le petero najglavnejših mest italjskih. Zato pravim: ni moja namera, niti moja dolžnost, opisovati podrobneje vsega, kar sem videl in slišal ter izkusil na tem svojem izletu v Italijo. Jaz tem Progarjevim, že pred šestnajstimi leti zdržno pisanim potopisom pišem tu le nekakšne popolnilne dodatke.

*) „Slov. Narod“ l. 1894.; v „Ljublj. Zvonu“ l. 1896. in l. 1897. ter zopet v „Slov. Narodu“ l. 1898. Op. pisca.

V tistih kratkih desetih jesenskih dnevih svojega bivanja v Rimu sem si bil torej ogledal le nekatere najpoglavitnejše predele večnega mesta ter takisto le nekatere najmenitnejše točke njegovih znamenitosti.

Izmed 500 glavnih rimskih cest (vie) in 270 postranskih ulic (contrade, vicoli) sem jih premeril jedva pičli deseti del. Izmed 150 javnih rimskih trgov, ki jih Lahy po njihovi slučajni razsežnosti in stavbinski situaciji nazivljajo „piazza“, „campo“ ali „largo“, sem obhodil takisto deseterico najznamenitejših trgov. Nadalje sem si bil ogledal izmed 50 monumentalnih javnih rimskih vodnjakov le troje, četvero. Takisto sem jih obkrožil le četvorico izmed 12 po rimskih trgih razpostavljenih obeliskov ter sem končno prekorakal peš jedva troje najznamenitejših rimskih mostov preko kalne, rumenkaste Tibere... Seveda se pri tem nisem izognil onima dvema, toli očitno pokoncu stoječima stebroma: t. j. Mark Avrelijev steber na „Piazzia Colonna“ s kipom Sv. Pavla na vrhu in pa Trajanov steber na istoimenovanem foru, čigar vrhunec diči podoba Sv. Petra.

Moderni Rim, odkar je l. 1871. postal prestolica zedinjene Italije, se danes ne razteza samo čez sedmero, temveč čez — dvanajstero gričev. Število njegovih prebivalcev, ki je l. 1891. znašalo že 423,217 duš, se je v teh dvajsetih letih pač najbrže približalo že milijonu. Pravijo namreč, da se zdaj v italijanski prestolici število prebivalstva na leto pomnoži za deset tisočev. Navzlic vsem nanovo zasnovanim, že vzgrajenim predmestjem je v italijanski prestolnici veliko nedostajanje pripravnih stanovanj, zlasti za

nižje, revno ljudstvo, za delavce in male obrtnike, ki se priseljujejo iz vseh predelov apeninskega poluotoka.

Stanovanja v Rimu, dasi je ondi mnogo praznih palač in novozidanih mestnih „najemniških kasaren“ ter predmestnih gostaških hiš, so baje kaj težko dobitna in sila draga. Navadno meščansko stanovanje s štirimi sobami, brez kopaljšča in brez vsakeršne druge udobnosti, stane na leto 3000 lir, v središču mesta pa 4000 do 5000 lir.

Takisto vlada v Rimu občutna draginja navadnih, vsakdanjih živil. Tu so cene toli poskočile, da se preprosto ljudstvo, ako se noče odreči povsem mesni hrani, preživlja z živalskim drobom, ki ga pa navadno porabijo za višje vrste delikates. Še nekđaj toli cenena jagnjetina, sloveče rimsko „abbacchio“, ki je bilo nekoč glavno živilo revnega ljudstva, se je dandanes podražilo do nedosežne višine.

Navzlic vsej stanovanjski mizeriji in draginji neobhodno potrebnih živil pa v Rimu ni videti toliko bede, kakor v Neapolju. V Rimu vsaj nisem opazil ljudij poležavajočih ponoči kar na ulicah pod milim nebom ter pod kakšnimi mostovži, na stopnicah ali v podzemeljskih rovih. Tudi se v modernizovani metropoli Italije ne kuhajo in ne cvrejo na olju v javno razpostavljenih kotlih in ponvah obligatni makaroni in na pol zgnili „frutti di mare“, kakor tam doli v podnožju ogenjbljuvajočega Vezuva...

Vobče je velikanska razlika med Neapoljem in Rimom v podnebnem obziru in tudi v človeškem razmerju z materjo prirodo.

V Neapolju, na vročih, vulkanskih tleh ugaslih ognjenikov, kjer bujno eksotično sadje in silje dozoreva po dva- do trikrat na leto, živi ljudstvo malomarno, brezbrizno tja v en dan, kakor ptice pod nebom, kar iz roke v usta, ob enodnevnem zaslužku; v Rimu, v hladnejšem ozračju, na golih holmih močvirnate okolice, kjer rastejo le divje agave, kakti, artičoke, osat in koprive ter raznovrstno robidje, bodičje, trstje, rogoz in smilje — se mora človek boriti z neplodovitostjo mačehe-zemlje. Po vrhu pa se mora skrivati in čuvati pred zlobnimi duhovi mrzlične „malarije“, ki mu s strupenimi sopari zasaja v kri smrtonosne kali...

Žalosten, breztolažen, uprav obupen je pogled po goličavem, puščobnem gričevju rimske Kampanije, ako potnik dospe iz bohotno obraslega „neapoljskega raja“. Zlasti v gorkem poletnem času, ko je vsa zemlja posušena in od solnca ožgana, je rimska okolica prava pravcata

puščava. Šele na jesen, meseca oktobra, ko nastopi deževno vreme, se okolica rimskega mesta zopet ozeleni in oživi. Takrat priženo pastirji iz Abrucev, in s Sabinskih gorâ svoje črede v Kampanijo na pašo. Tam je često po 20.000 govedi: krav, volov in bivolov; po 220.000 ovac neke posebno visoke, bujnokodraste pasme, po 8.000 konj, po 3.000 oslov in mezgov ter okolo 13.000 koz... Ti abruško-sabinski pastirji so večinoma na konjih, zaviti v dolge plašče iz ovčje kozuhovine... Človek se tu nehote spominja onih starozaveznih patrijarhalnih časov, ko so sivobradati svetopisemski očaki: Abraham, Lot in Jakob pasli tisočglave svoje ovčje črede po prostranih palestinskih planjavah...

Samotna, otožna je scenerija okrog Rima, posebno ob deževnem, jesenskem času. Razen teh posamičnih pastirjev, sedečih na svojih mršavih konjih na kakšnem zvišenejšem griču, ga ni videti človeka daieč na okolo po vsem holmičastem okrožju. Tu in tam je kakšna selska „osterija“, pastirska koliba v starih podrtinah, daleč vsaksebi raztreseni najemniški in viničarski dvorci. Vmes pa stoje temnosive razvaline starorimljanskega vodovoda v pretrganih vrstah in gori ob starodavni državni rimljanski cesti: „Via Appia“ se dvigajo nemi nagrobni spomeniki, med katerimi štrle v sinji vzduh tu pa tam skupine žalnih cipres in poedine širokokronaste pinije...

Rimska Kampanija, „Agro romano“ v ožjem pomenu je valovit svet, ki ga prekrizujejo razne poteze gričev, po katerih so ostanki starorimljanskih „Aqueduktov“, grobišča in druge razvaline. Ta Kampanija ni le suha puščava, temveč ima tudi razna močvirja stoječe vode na peščenih tleh. To so gnezdišča takozvane „malarije“, izpuhtevajoča mrzlične pare, ki poleti, od avgusta do oktobra, preženó vse prebivalce.

Nekđaj seveda so bili gori okrog Rima košati hrastovi gozdi, tam doli ob morju pa bujnorasli gozdi pinij. Takrat je bila rimska okolica še posejena z vilami in vrtovi; za časa rimske republike je bilo ondi več mest: Gabii, Fidenā, Veji ter mnogoštevilna selišča do srednjega veka. V 5.—8. veku pa so rimsko Kampanijo opustošili Goti, Vandali in Longobardi; pozneje zopet Normani in Saraceni; v novejši dobi pa rimski veleposestniki in lastniki takoimenovanih „latifundij“, med njimi zloglasni knezi Torlonia, katerih še živeči potomec je bil do nedavnega časa — rimski župan.

Za časa papeževega bivanja v Avignonu je rimska Kampanija propadla v nepopisno bedo, iz katere je niso mogli dvigniti vsi poznejši vla-

darji bivše cerkvene države. Šele zadnja leta, odkar je Rim glavno mesto vse Italije, je laška vlada začela osuševati močvirnato Kampanijo z napeljevanjem kanalov, z drenažo itd.; toda stvar gre silno počasi, vse prav tako kakor — na ljubljanskem barju.

Ganljivi in srce pretresujoči so razgledi po rimski okolici, bodisi z Monte Janikula ali z Monte Marija, od cerkve S. Pietro in Montorio, ali iz Ville Borghese. Najpreglednejši, najlepši in najveličastnejši pogled po vsem rimskem mestu in po preslikoviti panorami njegovega pokrajinskega okrožja nudi pa se z gorenje zunanje galerije na sinelovzgrajeni Mihelangelovi kupoli S. Petra*), ki ga pa z mrtvimi črkami ni mogoče opisati.

*) „Slovan“ 1. 1907. V. str. 84. in 85. je priobčil ta „Pogled na Rim s kupole Sv. Petra“. Op. pisca.

Stoječ na zračni galeriji veličastne kupole Sv. Petra ter zamaknjen zroč okrog po vsej nepregledni panorami rimske okolice in plastičnega njenega planinskega okvirja tja doli do tirenskega morja — tu sem šele razumel navdušeno vabilo prijatelja A. Progarja, ki mi ga je poslal l. 1894. pri svojem odhodu iz Rima s te prečudovite kupolske galerije:

„Prištedi si tistih par stotakov, ki jih je treba dandanes za potovanje v Rim ter pridi sam v „večno mesto“! Ko boš stal tu gori na tej vzvišeni galeriji, vzklikneš, kakor jaz: Usoda, podeli mi še nekaj let življenja, da zavžijem vse slatne spomine tega predivnega pogleda po Rimu in njega okolici!“

VLADIMIR LEVSTIK:

DVOM.

Pa včasih, kot glasovi daljne lutnje
hodijo k meni tihe, tihe slutnje,
in rahlo svet odmika se v zaton;
in solnce dni odlaga kraljevanje,
zavija se v noči škrlatne sanje
in pada na življenja nebosklon.

Trudno se stiska veslo k boku barke,
in duša je kot misel plahe starke:
— Ves stud in boj in znoj, čemu je bil?
Al je radost trpljenje poplačala?
Al je bridkost k spoznanju priplakala?
zaman je kričal up, lažniv je cilj... —

Zahtevanje — o, kdaj si že umrlo!
Iskanje — vere jasne nisi strlo,
kot ni je venčal z lučjo konec zmot...
Zavrzi zdaj krmilo, hrepenenje,
brezdnom daruj oči, vseh žarkov žejne,
ti, sokol duša, burji daj perot!

Na zadnji pir, spomini smehljajoči!
Še en poljub ljubezni v strasti vroči,
na belih prsih en objem pijan,
preden izpraznim najposlednjo čašo
in vržem bakljo v blodno barko našo,
da s šumom pen propade v ocean... —

Kdo sanjal je, kdo mislil je o smrti?
Saj prebujen zavedam se med vrti
in gledam: kot iz grud raste trpin
in orje v njivo svojo bol in nado,
in z drznim vriskom vre življenje mlado
po fabrikah iz kladev in turbin!

POSTOJNSKA JAMA.

ETBIN KRISTAN:

KRALJEVANJE.

(Dalje).

Ivan (zamišljen):

Navade svoje ne opušča volk;
izpusti ga in klal bo zopet ovce;
priklenjen pa lahko zobe ti kaže
in jagnje se mu roga brez skrbi.
Čemu moriti, kar je brez moči?
Živi naj brez svobode in spomin
na lepše dni naj peče ga do smrti.

Prvi vojak:

Dobrota ti krasi srce junaško.
Pozdravljen bodi, dobri vitez Ivan!
(Ažbeta pride.)

Drugi vojak:

Brez kralja smo! Ti zdaj nam bodi kralj!

Vojaki:

Na ščit! Na ščit! Živi naj Ivan kralj!

Ažbeta:

Odreci jim! Modrost poslušaj, Ivan!

Ivan:

Jaz -- kralj?... Bogovi, kakšna misel! Kralj!

Vojaki:

Kraljuj nam, Ivan! — Prestol bodi tvoj!

Ažbeta:

Ostani, kar si bil pa ne poslušaj
glasov vabljevih, a sovražnih tebi!

Ivan:

Za svet te nisem vprašal, čarodejka.
Čemu imam možgane v svoji glavi?

Vojaki:

Kraljuj nam, Ivan, ki si vreden slave!

Hodigost:

Z očmi vprašuješ mene. Čuj me, Ivan:
Poznal si sam trinogovo prevzetnost;
poznaš pa tudi silno moč svobode.
Na prestol sedi in pozdravljen bodi,
če kraljevsko nositi hočeš breme.
Spominjaj vedno se na Silogoja,
tedaj ostaneš v jasni slavi kralj.

Ivan:

Srcé ni hrepenelo mi po časti,
za slavo nisem šel v nevarni boj.
Svoboda mi je dala ostri meč.

Vojaki:

Kraljuj, kraljuj! Poslušaj ljudstva glas!

Svetlana:

Predragi brat! Glej, taka je ljubezen.

Vojaki:

Izvoljen si. Živi naj Ivan kralj!

Ažbeta:

Premisli, Ivan! Kaj li dé svoboda?

Ivan:

Učil sem se, premagovati druge;
sedaj zmaguje vaša živa volja
nad mojega srca ponižno željo.
Hoteli ste; zgodi naj se tako.
Vaš kralj pozdravlja svoje zvesto ljudstvo.

Vojaki:

Na ščit! Na ščit! Živi naj Ivan kralj!
(Dvignejo ga na ščit. Vsi potegnejo meče.)

Ažbeta se obrne in odide v svojo kočo.)

(Zagrinjalo pade.)

Tretje dejanje.

Dvorana v Ivangradu.

Ivan, Vortabor.

Vortabor:

Povsod je narod srečen in presrečen,
da sije novo solce nad deželo.
Kjerkoli sem naznanil mu novico,
da vladaš ti namesto Silogoja,
povsod je vse zaukalo veselo,
ko da bi bil premagan in pobit
sovražnik, ki mori in žge in pleni.

Ivan:

Veseli so, da ni trinoga več,
ki jim je kri sesal iz živih žil.

Vortabor:

Veseli so seveda odrešenja.
A veseli jih, da si ti zdaj kralj.
Prehodil sem na vse strani deželo;
a kamor sem prišel na svoji poti,
povsod je praznovalo srečno ljudstvo
povsod slavilo tvoje je ime.

Ivan:

Prikupil bi se kralju rad, moj dragi,
zato pripoveduješ svoje bajke.
Prilizovanja pa jaz nisem lačen;
resnice iščem, naj je tudi grenka.

Vortabor:

Gospod, z lažjo ne stopam ti pred lice.
V oči sem gledal ljudstvu. Tam je radost
sijala kakor solnca mlada luč.
V očeh je duša, v duši pa resnica.
Pozdravljal te je narod po vaseh;
od plemenitih vitezov pozdrave
prinašam iz ponosnih ti gradov.

S pozdravi ti pošiljajo darove,
ki se zasmije ti srce ob njih.

In že prepevajo junaške pesmi
o vitezu in kralju Ivanu.

Ivan (vstane in obstoji pred prestolom):

Verjamem ti. Pa hvala ti za trud.
Poplačam ti ga, kakor si zaslužil.
Zdaj pojdi, pa pokliči mi Ažbeto,
ki čaka zunaj.

Vortabor:

Slušam, svetli kralj!

(Odide. Ivan stopi s prestola in postoji zamišljen sredi dvorane. Ažbeta pride.)

Ažbeta:

Poklical si me, Ivan, iz samote.
Kaj hoče kralj od nepotrebne starke?

Ivan:

Dolžan sem ti zahvale, čudna žena.

Ažbeta:

Zahvale — meni? Kralj, prestara sem,
da bi se šalil z mano brez potrebe.

Ivan:

Prijazna si mi bila brez dolžnosti,
a za prijaznost je hvaležen kralj.

Ažbeta:

Od moje kočje dolga pot je sem,
predolga za besedo ljubeznivo.
Prijaznost mojo si naplačal sam,
ko si pokazal sled mi Miloslavin.
Sedaj povej, čemu si me poklical,
Nekje imaš pač v srcu tajno željo.

Ivan:

Mogoče, starka. Kdo je brez želja?

Ažbeta:

Zato govori: Kaj želiš od mene?

Ivan:

Izvolil me je narod sam za kralja,
ko nisem hrepenel po taki časti —

Ažbeta:

odvračala pa te je stara žena.

Ivan:

Da, ti si mi branila. Zdaj povej —

Ažbeta;

zakaj se ni razgrela moja kri,
zakaj te nisem silila še jaz,
da sprejmeš kraljevo ime in breme?

Ivan:

V srcé mi gledaš s čudnimi očmi...
V resnici! Razodeni mi, zakaj
odklonil naj bi bil najvišjo čast,
ki prosti narod jo lahko pokloni?

Ažbeta:

Čemu vprašuješ, kar ti ne koristi?
Sedaj si kralj in kralj ostaneš pač.

KRONANJE KRALJA VLADISLAVA.

- Besedo mojo je odpihnil veter,
ko je imela smoter in namen;
brez zmisla govoriti ni navada
ljudij, ki jim je vsaka misel resna.
- Ivan:
Usodnega prestopil nisem praga
za šalo ali za zabavo lahko.
Resnoba spremlja moje kraljevanje;
za kratek čas te nisem vprašal, žena.
- Ažbeta:
Lahko se zdi ti resna radovednost.
A kralj si. Beliti sedaj si glavo
s skrbjo, zakaj se nisem veselila,
ko te je volil narod za vladarja,
je briga za otroke, ne za kralje.
Dovoli, da se poslovim, gospod.
Moj dom je daleč, — čas je, da se vrnem.
(Hoče oditi. Ivan jo gleda, potem stopi hitro
za njo in jo prime za roko.)
- Ivan:
Postoj še, žena! Dom ti ne zbeži.
- Ažbeta:
Opravka nimam na kraljevskem dvoru;
doma je tiha misel več mi vredna,
ko tukaj najglasnejša govorica.
- Ivan:
Ostani, pravim! Nisem te poklical,
da prideš gledat Ivangrad samo.
Tja sedi pa poslušaj, kar te vprašam.
- Ažbeta:
Naučil si se hitro kraljevati!
(Sede na vznožje prestola.)
Vprašuj, vprašuj, visoki gospodar!
Odgovor, ki ga dvigne iz srca
po gladki poti moja dobra volja,
pové ti, kolikor pač hoče sam.
Iz molka pa ničesar ne izsiliš.
- Ivan:
Ponosna si. A jaz sem kralj, Ažbeta!
Vprašanje moje tebi je zapoved,
da odgovarjaš jasno, brez ovinkov.
- Ažbeta:
Da, kralj si, Ivan, jaz pa stara žena.
Moj jezik pa je vendar moja last.
in sluša moje misli, ne pa tuje;
iztrgaš mi ga res lahko iz grla,
besed iz njega nikdar ne izsiliš,
če ne ukaže moja prosta volja.
Vprašuj, gospod! Glej, dragi čas poteka.
- Ivan:
Ko nisem bil še kralj, vprašala si,
če nisem videl mladega dekleta.
Povedal sem, kar mi je bilo znano.
- Ažbeta:
Hvaležna sem ti bila za migljaj.
- Ivan:
Hvaležnost tvoja ni mi danes važna.
Povej mi le, odkod poznaš dekcle?
Po kakšnih potih je prišlo do tebe?
- Ažbeta:
Do mene prosta pot je vsem ljudem;
če sem doma, odklenjena so vrata.
- Ivan:
Ne hodi po ovinkih! Tvoja skrb,
ko nisi našla Miloslave v koči,
privrela iz globokih je studencev.
Poznal bi vzroke tvoje brige rad.
- Ažbeta:
Zakaj, oj kralj, presajal tujo skrb
bi sebi v dušo? Ali nimaš svojih?
- Ivan:
Skrbi, Ažbeta? Oj, imam jih pač!
Zaradi njih sem te poklical k sebi,
zaradi njih tako te izprašujem.
Če se lahko dotakneš nežnih strun
v dekletovem mladostno mehkem srcu,
da zazveni na njih pod tvojim prstom
najsajšjih čutov blagoglasna pesem,
tedaj pomagaj moji vroči želji.
- Ažbeta:
Iz onih krajev torej piha veter!
Prikradla se je v kraljevo srce
ljubezen, ko da je navaden smrtnik
gospod, ki trese se pred njim dežela.
- Ivan (nestrpno):
Zdaj ne modruj! Povej, če se odpira
pogledu tvojemu nje duše okno,
da vidiš, kaj se tam godi. Povej!
- Ažbeta:
Prečudno plešejo ti v glavi misli . . .
Globoko skriva se sice človeško
pogledom tvojim, da ga ne poznaš.
Kar v srcu se zapira, je zaprto, —
kar v njem pokoplje, to je pokopano;
ni ključa, ki odprl bi taka vrata,
če sama se brez sile ne odpro.
- Ivan:
Na smrt je dolgočasen tvoj pouk.
Ne maram ga. Ušesa so mi žejna
besed o Miloslave srčnih čutih —
- Ažbeta:
Tedaj poišči pravi vir resnice.
Očem ljubečim se razkriva rado
srce ljubeče; ako ljubiš res —
- Ivan:
Uganka nad uganke! — Ako ljubiš! — —
Razloži mi ljubezen, ako moreš.

Ažbeta:

Razlagati ni treba, kar se čuti.

Ivan:

Dekle prikriva meni svoje lice,
umika se mi, ko da se me plaši
in včasih zažari v očeh ji ogenj,
tako teman, ko da ga vžgalo je
sovraštvo. V takih hipih me pograbi
brezmejno, nevtolažno hrepenje.
Objel bi jo, priklenil bi jo k sebi
in dušo bi izpil ji iz telesa.

Ažbeta:

Čemu pripoveduješ meni to?
Če ne zaupaš svojemu očesu
in znamenj si razlagati ne znaš,
imaš besedo, da lahko povprašaš.
A brez ljubezni žive se ne bližaj
dekletu, ki veruje v jasno sonce
in čuti s čistim, neskajenim srcem.

Ivan:

Ugibanje črtim in stroge misli,
ki so sovražne ognjevitim željam.
Sežgalo bi me silno koprnenje;
kipečo moram ohladiti kri,
pa naj besné bogovi neprijazni,
ki branijo ljudem užitke sladke.
Govori z Miloslavo! Pojdi k njej!
Pokaži svojo čudežno umetnost.
Zasadi ji v srce ljubezni strast,
nalij ji v žile hrepenenja sok,
prikaži mene njenim nočnim sanjam —

Ažbeta:

Dovolj, kralj Ivan! Ako vse bi znala,
kar tvoja blaznodivja strast zahteva,
če čarovništva bi imela dar,
pogumno bi odrekla ti pomoč
za zdražene pohote gnusni smoter. —
Živela sem; trpela sem v življenju.
v trpljenju sem se naučila mnogo;
krotiti bese v žaljeni znam duši.
Odpuščam ti, da blazniš v poželjenju.
A spametuj se. Človek ni žival.

Ivan:

Srca naj hladni um se ne dotika;
kar v njem godi se, glavi nič ni mar.

Ažbeta:

Z razumom ali brez razuma — čuj:
Nikar se ne dotikaj Miloslave!

Ivan:

Li braniš ti mi? Naj se li bojim?

Ažbeta:

Da! Bati, bati se me moraš, kralj!

Ivan:

Jaz — bati?! Smešno govoriš, Ažbeta.

Učiti bi se moral, kaj je strah.

Pred mojo voljo trese se dežela,
trepeče ljudstvo, ako zagrmim;
a meni naj bi se zazdelo le,
da mi lahko škoduje ženska jeza?
Pokorščino zahtevam brezpogojno.
Besedo mojo slušaj, ker pozneje
bi vtepla v glavo dolžno ti poslušnost
brez milosti in vzdihov krepka sila.

Ažbeta:

Glej, v moji duši mir je neskajen.
Saj veš, o kralj, da ne doseže sila
vseh ciljev, ki bi rada jih dosegla.
Zato ne žugaj, ker bi tvoja moč
lahko mi vzela glavo, pod igo
pa ne bi upognila je nikdar.
Pa meni — kakor tebi — smrt ni strašna.
Pokličiči pa sedaj še Miloslavo!

Ivan:

Da poučiš in omeħčaš dekle?

Ažbeta:

Pokličiči jo. Zgodi se, kar bo treba.

(Ivan jo srepo pogleda, stoji nekaj časa
nepomičen, potem se nagloma obrne, pa odide.
Ažbeta stoji nekaj časa zamišljena sredi sobe,
ne da bi se genila. V tem se glasno odpro
vrata v ozadju. Ažbeta se počasi ozre. Najprej
vstopita dva vojščaka ter se postavita desno
in levo od vrat, za njima pride Silogoj, potem
zopet dva vojščaka, ki zapreta vrata za seboj
in se obrneta proti stopnicam.)

Ažbeta (presenečena):

Kralj Silogoj! . . .

(Skoraj šepetaje):

Kralj Silogoj!

Silogoj (dvigne glavo in jo pogleda):

Ažbeta! . . .

(Vojščaki se ustavijo. Premor.)

Le glej, le glej! Resnica je, kar vidiš.
Ponosni kralj iz davnih, davnih dni
stoji pred tabo brez moči in sile.
Lahko mu zdaj otrok pokaže osle,
lahko se mu narogaš, ako hočeš,
a nihče te ne kazni za žalitev.

Ažbeta:

Tako maščujejo bogovi grehe!
Zaslужil si pokoro, Silogoj.
Spominjaš li sedaj se na krivice,
ki storil si nedolžnim jih ljudem?
Še mila kazen te je doletela —

Silogoj:

Da, mila je. A plemenita ni,
očitati slabiču stare grehe,

ki mu je meč izbit iz hrabrih rok
in moč zatrta v mišicah in žilah.

Ažbeta:

Krivično ne bi bilo, Silogoj;
dokler si bil močan, ti ni srcé
poznalo nikdar plemenitih čutov.
Zatiral si slabotne brez skrbi;
in vendar se mi smiliš, borni suženj.
Daj, da ti stisnem roko, Silogoj.
Odpuščam ti; pozabljeno je vse.

Silogoj (močno ginjen, pristopi k Ažbeti in ji
skoraj klečeč stiska roko):

Ažbeta! Ti odpuščaš! Hvala . . . hvala!
Ko solnčna luč z neba v temo morečo
mi pada v dušo tvoje odpuščanje.
Oj, da sem prost, popravil bi krivice,
povzdignil bi v kraljevske višave —

Ažbeta:

Nikar, nikar! V kraljevski tvoji glavi
se ne bi porodila blaga misel,
zbudil se ne bi v tvojem srcu kes,
le svojo moč bi rabil kakor prej.
Slabost je tvojih nežnih čutov vir.

(Silogoj povesi glavo, pokrije lice z ro-
kama in tiho zaplaka).

Nakapala bi rada v tvojo kri
odkritosrčno svoje odpuščanje,
da bi ti ublažilo bolečine
in povrnilo pokoj ti v srce.

V trpljenju bi ti rada pomagala. —

Silogoj (nekoliko potolažen, a z mehko boleštno):

Olajšal mi je Ivan sam trpljenje.
Velikodušno mi je daroval
življenje, v divjem boju zaigrano;
v jetništvu mi je pustil še spomin
in blag odsev svobode izgubljene.
Iz temne ječe hodim dan na dan
na grajski stolp, da zrem tja v sivo daljo.
Oko mi gleda kar je bilo moje,
da potolaži krvavečo dušo;
pogled mi pije čudezno krasoto,
roke se širijo, da bi objele
deželo vseh slasti in vseh lepot,
srce utriplje v sreči in bolesti — —
solzé privró — solzé iz globočine —

(Plaka).

Ivan (vstopi z desne z Miloslavo; ko opazi
prizor, obstoji):

Kaj glumi stavec?

Miloslava:

Oče! Oče moj!

(Pohiti k Silogoj in ga objame).

Ivan (po kratkem premoru):

Dovolj je igre. Ječa ni igrišče.

Naprej, čuvaji!

Silogoj:

Hčerka! Mila hčerka!

Ažbeta:

Potrka rahlo na srce, kralj Ivan,
Da se zbudi, kar dobrega je v njem.

Miloslava (poklekne pa boža Silogoj roke in
jih poljubuje):

Ubogi oče! Dobri, mili oče!

Ažbeta (Ivanu):

Posezi v dušo! Morda ti pové
človeški čut, ki v njej živi, da mora
nesrečo spoštovati, kdor je srečen.

Ivan (vojakom):

Pojdite; počakajta na ukaz!

(Vojščaki odidejo. Ivan gleda nekaj časa
mračno na Silogoj in Miloslavo, potem gre
polagoma po dvorani brez cilja, pride do pre-
stola in sede).

Miloslava:

Kako si blede, ubogi oče moj!

Silogoj:

Le presenečenje tega je krivo.
In morda večno tiho koprnjenje . . .

Miloslava (ga poljubi na čelo, trenotek se za-
misli, pohiti do prestola ter pade pred Ivanom
na kolena):

Mogočni kralj! Tvoj um je kakor plan,
ki se razširja tja v neskončno daljo;
in tvoja hrabrost je podobna streli,
ki se ne plaši hribov, ne morja.
Pokaži še srca dobroto, kralj,
pa bodi milostiv in blagodušen!

Ivan:

Drugače bi te videl rad pred sabo.
Ne kleči, Miloslava! Trga mi
srce pogled na tako tužno sliko.
(Vstane stopi k njej in jo vzdigne).

Dekle, oj, rad bi ti izpolnil želje,
še preden izreko jih tvoja usta;
nad vse rad bi te videl zadovoljno.

Dozdeva se mi včasi, da je to
največja želja mojega življenja.
Od mojega srca zahtevaš milost;
a kaj je s tvojim srcem, Miloslava?

(Dalje prih.).

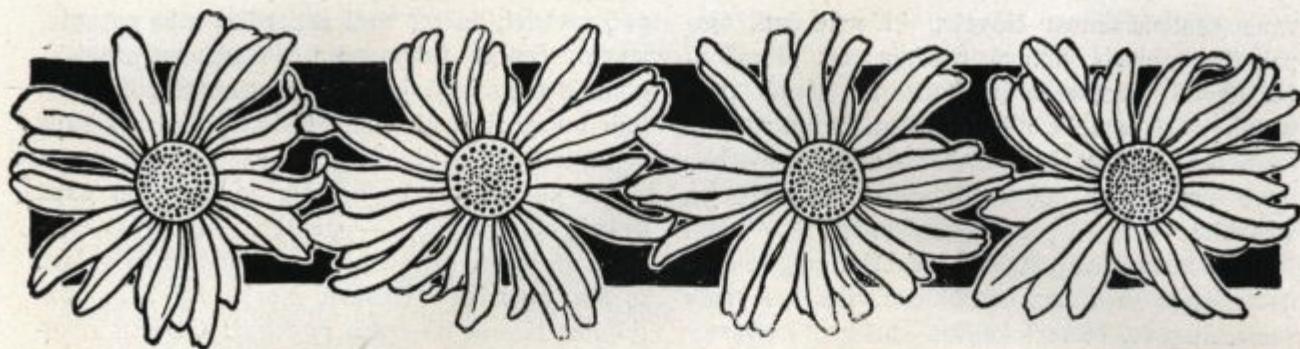

GJOKA JOVANOVIĆ: TUGA.

DR. JOS. TOMINŠEK:

MEDVED ANTON: POEZIJE II.*)

ših pesmi. Kajti notranjo veljavo priznavamo njegovim pesnim seveda tudi brez ozira na zunanji uspeh.

Glavni znak Medvedovega pesniškega značaja je prej ko slej tehtnost in trpkost. Pesniški poklic mu je resna stvar, ne postranski posel in zlasti ne igrača; „pesniških igrač“ se Medved načeloma izogiblje. Če govorimo o slovenskih pesnikih, imamo — z eno izjemo — v mislih same lirike in smo kaj hitro pripravljeni rabiti frazo o slovenski mehkočutnosti. Lirik je tudi Medved, a lahkokrila Muza ni njegova spremljevalka; bojevita „Špartanka“ sicer tudi ni, a samostojno dekle — je, ki stopa trdo, brez gumijskih podložk na peti. Mehkosrčna ni Muza, a srce ima in srčnost in — srdnost, pa tudi boder

O pravem pesniškem talentu našega Medveda nihče več ne

dvomi in bi tudi ne dvomil, ko bi prav ne bil tako hitro izšel že drugi zvezek njegovih poezij, obsegajočih 120, deloma dalj-

um in jasno glavo, smehljaja ona ne pozna, pač pa nasmeh in zasmeh. — Tako so te pesmi bodeče in bodeče, zbudajo temperamentnost in ne utrujajo, izzivajo srce in um k aktivnosti in ne pripuščajo brezplodnega zamaknjenja za špansko steno globoke srčne čutnosti.

Vsled takih lastnosti se Medved nekoliko nagiblje k epiki; a je za njo preveč impulziven, on udari in zgrabi in doseže s tem enkratne in krepke vtiske, kot epik pa bi moral delovati z manj agresivnimi, pa trajnejimi učinki. Njegove epske pesmi dobivajo takoj značaj satire v Horacijevem zmislu; prim. vzoren spev te vrste: „Naprej ali nazaj?“ (Str. 194—201). Na tem polju je v slovenščini mnogo lavorik še neodanih; Levstik nima naslednika in tudi on sam se tu še ni povspel do dovršenosti, ker je postal prebitko oseben ali preteman za nestrokovnjaka. Medved se mi zdi za ta poklic ko nalašč; le v neposreden stik z vrvečim življenjem bi mu bilo treba stopiti, sicer zajdejo pesniki njegove vrste v nepreizkušeno teoretikovanje. Za „mile pesmice“, za lov na hipne srčne žarke je manj sposoben; mehkosrčne žarke nadomešča — drugače je nemogoče — ostra električna umska luč, od nje ni daleč do pametnosti, tega dvoreznega meča za obstoj „Poezij“.

Z umstvenostjo brzda pesnik svoja krepka čuvstva, kadar mu prekipevajo, rastoča izkušnost mu je tu velika opora, tako da se mu iz mladinstvene upornosti bolj in bolj poraja zavestna opozicija in, kar je važneje, umevanje srčnih neumstvenosti — sarkastnik bi rekel: neumnosti — in zato priznanje njih upravičenosti. Iz trenutnih domislic vstaja globokoumna, izkust-

*) Ljubljana, 1909. Založila Katoliška Bukvarna.

vena sentencioznost človeka, ki nele čuti, ampak čute presoja, umeva, uvažuje; tak pesnik ni več naivni izdelovalec in registrator svojih pesniških tvorb, ampak njih pragmatični uprizoritelj. — S tega stališča je presojati tudi tiste Medvedove pesmi, ki pojo o ljubezni, razen če so smešnice — in to prav dobre, n. pr. kar pravi Mate nekdanji svoji Mari (171): „Bolj nego šopek nama poda se v roci paternošter. Oba sva rada sama, stopiva, Mare, v kakšen klošter“. V „Osveti“ n. pr. pa leži kar snov za burko.

Zanimivo je opazovati pesnikovo metodo: lepo zлага poetične sklade drug ob drugega, a njih zaključek vršiči v kaki lepi ideji, vliči v obliko izvirne sentence. Zato moremo opazovati, da vsebuje zadnja kitica pesmi ali zadnji verzi kak splošen izrek (nauk ga ne moremo imenovati, ker ne kaže n a m e n a poučljivosti), ki sledi iz pesmi kot logičen in psihičen sklep: Nekaj zgledov: že prva pesem „Srce — zastavica“ (str. 3) se konča: „Skrivnostna si, srce, zastavica, Med nebom in med zamljo se loviš“, a „tvoja strast je ko žrjavica: hoteč jo vpihati jo le budiš“. Tretja pesem (str. 6) ima tale konec: „Tvoj le toliko ta svet je, kolikor si ti njegov“. Ciklus „Pomlad obhaja Donava“ (str. 11—12) je tudi le priprava za končno resnico: „Ah, nič ne čuti on, kdor čuti to, kar se z besedami pove lahko“. Pesem „Brez konca“ se zaključuje: „A kje, moj duh, je konec tvoj? Tam kjer ne moreš več naprej!“ „V trpljenje šoli“ (str. 16) nas uči: „Sad najglobljega spoznanja... kje zori? V trpljenja šoli!“ — „Življenje prazno samo je še smrt“, izvemo iz zadnjega verza (str. 60) pesmi „Na materinem grobu“. In „Moja sodba“ (83) pride do te obsodbe: „Ah, dokler bom ljubil sebe — In vsekdar se ljubil bom — moje sodbe moč je — nična!“ Pesem „Grob — zavetje“ (162) nas privede do resnice: „Dostojna hči neumnosti je zlobnost“. — Ako že ni konec sentenciozen, pregovorski, mu pesnik skuša dati vsaj frapantno vsebino in obliko. „In dal sem upanju slovo, S teboj za vedno se razstal, tako nerad, tako težko — A moral sem — in ni (!) mi žal.“ Sem spada tudi (že zastarela!) šala z zamenjavo besed „bil je literat“ s „pil je liter rad.“ — Skoraj vsaka pesem nam more služiti v dokaz te efektivnosti v zaključku.

Zaradi takih, na prvi pogled spekulativnih namenov bi mislili, da so Medvedove pesmi užitne le za odrasle; vendar bi bila taka sodba prenačljiva. Res je le izkušenemu mogoče, do zadnjega presoditi in se naužiti Medvedovih plovov, a sledi mu lahko tudi mladenič; ta se bo

pač zavedal, da ga vodi zanesljiva roka po uglajenem, čeprav trdem potu. Plastičnost pesniške gradnje odgovarja jasnoči, neprikritosti, če treba tudi brezobzirnosti mislij. Ostra, pa zdrava sapa veje med listi; včasih tudi kaj prevrne, n. pr. „Tiste le objemi...“, katerim je življenje šala, trebuh bog in vzor — denar“. Ali 195... „le kdor ne misli, njemu podari (vednost) se v last. In kdo ne misli? Duševni štor!“ Ali 197: „Zaljubljen človek na duhu ni zdrav. Gorje mu, kogar dekleta cvelijo“...

Prava opora je Medvedu njegov izbrušeni, kompaktni jezik, trd ali mehak, kakor ga pesnik rabi v svoje svrhe, nikdar puhel. Kako ostentativno raskavo se n. pr. glase verzi (str. 195) „Predelaj še tako čtivo ogromno, Ob luči največjih mislecev, modrcev, Ne moreš prešteti še svojih kodrcev Na glavi — ob kratkem vse je dvomno“. Kako zvonko pa se glasi sonet „Ketteju“ (165) ali ubrana „Oblačicam“ (54) z melodioznimi asonancami: „Sive oblačice, Juga hčerke hitre, kaj ste mi prinesle Iz dežele cvetne?“

Krepak nastop je značilen za našega pesnika in „Samozavest“ (str. 61) se mu tudi poda najbolje: „Ni malo me ne briga, Kaj svet o meni klepeta; V nebo deveto naj me dviga Ali peha na dno srca“. In če on govori o „Resignaciji“ (63), ta ni mrtvo - vdana: „Čemu bi neki tožil? Vesele pesmice bom krožil, kot očka naš Vodnik“. Češ, vsa ta posvetna tuga ni vredna, „da se s pekočo solzo v misel jemlje: s posmehom bi se naj!“ Seveda: včasih ga vendar zgrabi srčni krč in tedaj se mu izvije kak bolestnejši vzklík, ali pa mu beseda zastaja. V težkih verzih govori o — smrti („Moja soba“, 66); ako že pride bela žena, naj ne pride v lepi pomladi, ampak v viharni jeseni — čudna bojazen pred disharmonijo umiranja! Celo melanholija prižge včasih kako svečico; n. pr. v prvi pesmi „Srce — zastavica“, ki malce spominja nas Prešernov „up in strah“, in v „Življenja pot“ (25) nas pelje celo do končnega vdanega obračuna s svetom, do Meškove „odpovedi“: „Dan se nagiblje... Po stezah samotnih Verna družica zdaj stopa z mano, skozi solze smehlja se vdano drenko sladko — odpoved“.

Na vsa ta pota mu sledimo; ločimo pa se od njega ko navdušeno (!) zapoje „Jaz ljubim svojo dušno bol“. To je spleen! Opevati se da bol, prenašati se mora, čistilna in blažilna je za človeka — zato potrebna in zanj koristna, a v tem hipu, ko jo — ljubim, ni več bol, je le fikcija, je le umetno narejeno dražilo. Našemu pesniku pa fikcije ne pristojajo; njegova domena je

zdrava prirodnost: tu smo se ž njim doslej srečavali, tam ga bomo tudi iskali in našli; spleen je prepuščen drugim.

* * *

Ta ocena II. zvezka Medvedovih „Poezij“ naj služi obenem kot slovo pesniku, ki ga je dne 12. marca t. l. nenadoma smrt vzela iz naše srede. Ocena je bila v prvotni obliki napisana, ko je Medved še župnikoval na Turjaku (izza l. 1908) in smo od njega pričakovali velikih del. Iz gorenjih vrstic se da posneti slika našega pesnika kot lirika in epika; bil je v mislih in besedah tako markanten, da spoznamo njegove pesmi tudi brez podpisa kot njegove. „Ljubljanski Zvon“ je l. 1890. zapisal med svoje sotrudnike ime: „Medved Anton, doktorand v Rimu“; a to je poznejši Dr. A. Medved, ne pa naš pesnik: njega moramo iskati pod kakim psevdonomom. Toda pod katerim? Treba je le čitati „poezije“ tega „Zvo-

novega letnika in vsakdo bo, kadar dospe na str. 705. do pesmi „Zgubljeno zlato. Balada“, vzkliknil: „Ta je Medvedova!“ Psevdonom pa mu je tukaj „Bistran“. Res se nahaja ta pesem v I. zvezku (str. 224) Medvedovih „Poezij“, ki je izšel l. 1906. Ta pesem takrat 21 letnega pesnika (rojen je l. 1869. v Kamniku) spada pač med najstarejše Medvedove, a kaže že tedaj njegove vrline. Njegov razvoj pa bo moral tisti zasledovati, ki bo prevzel njegovo literarno zapuščino.

Medveda kot dramatika se moremo le dotakniti. Njegovi drami „Kacijanar“ in „Za pravdo in srce“ sta velepomembni deli in bi stali še vse višje v svoji stroki, ko bi bil Medved na lastne oči dodobra prepoznal oder življenja in — gledališča. Baš na tem polju smo še mnogo pričakovali od njega; zato nas posebno žalosti, da ga je zadela lastna katastrofa prej, preden je preiskusil in uprizoril dramo življenja — na odru.

POLITIKA.

VLADIMIR LEVSTIK:

SPHINX PATRIA.

(Dalje).

Saj sem vedel, da si falot!“ se je nasmehnil Marjan. „Heine sodi preveč pisateljski, ali ne, oče Gruda?“

„Des Weibes Leib ist Farb' und Licht“ je parodiral domačin pod brki. A Traven je ponovil in pridodal:

„Des Weibes Leib ist Farb' und Licht, — doch dient er auch zum Lieben...“

„Da sem Heine, prišel bi te zlasat ob uri duhov,“ je dejal Marjan. „Toda tvoj jezik je večji nečistnik od tvojih misli...“ Zamahnil je z roko, prijateljevo lice se je iz hudomušnega smehljaja namah razpustilo v trudne, žalostne gube. Marjan se je spomnil razgovora v kavarni; tisti hip je dvignil Traven oči ter ga pogledal s trdim, vedočim izrazom.

„Misli so se srečale, ne zameri,“ je pokimal Marjan.

„Zdaj sva gotova za danes, signorina,“ je izpregovoril Gruda in odložil paleta. „Pa jutri, prosim ob isti uri...“

Ženska je smuknila za špansko steno; minuto kasneje je prišla napravljena, s starodavnim slamnikom na glavi, ter je odšla naglo, brez slovesa, vsa škrlatna v obraz, kakor da se je šele oblečena zavedla nagote.

„Zdaj sem vajin,“ je vzkliknil Gruda veselo in stresel glavo, da je brada zavalovila čez prsi. „Tržačanka je, in kadar ni moj model, prodaja pomaranče in fige,“ je dodal v mislih na žensko. „A k meni prihaja zdaj že tretje leto; kaj hočete, druge ne dobim v tem kraju...“

„V tej velikolepni in z mnogoštevilnimi spomeniki okrašeni prostolnici, bi dejal Marmeladov,“ ga je prekinil Traven.

„Da; ti ne veš, Marjan, da so me imeli pred letom dni v časopisih, ker slikam po živem modelu? Moj Bog, in še signorina se ne bi podajala v tak pregrešen namen, da nima nekje bolehave matere. Pavel Miška je hotel biti moder; oženil se je, da bi dobil model...“

„Pa so raznesli historijo o podložkah iz gumija,“ se je namuznil pisatelj. „Kazen božja, in celo — pravična kazen; Marjan zapiši jo v srce! Zardel si? Ej no!“

„Mačka v žaklju! Jaz, ki nisem računal, nisem bil ogoljufan...“ Gruda je pomežiknil proti drugi sobi.

„Njegova žena ima nepravilen obraz; toda njena slika je bila čudovito lepa,“ je pomislil Marjan. „Ljubiti jo je moral, ko jo je slikal; bržčas jo ljubi še zdaj.“

Grudovo lice je bilo vedro in dobro.

„Pogledati hočeš? Saj sem jedva začel,“ je dejal modro in tehtno, ko se je Marjan približal stojalu. „Zmotil da si me? Nikakor; poglej, zadnji ostanek bele barve sem bil porabil... Ti veš, kako je zdaj z menoj? Nič več iz glave, ničesar ne znam komponirati, niti kože na pašniku: samo po naravi...“

„L' art ne consiste pas à peindre des grandes compositions, mais l' art consiste à bien peindre des petites femmes nues, sem slišal reči.“

„Kaj se pravi to?“ je vprašal Gruda z uvažujočo radovednostjo. „Pozabil sem že vse, francoščino, zgodovino in geometrijo.“

„To se pravi,“ je odgovoril Traven namesto tovariša, „da je umetnik, kdor ve naslikati golo ženšče tako dobro kakor ti, in da ni umetnik, kdor maže ranjenega Črnogorca, Hercegovsko robstvo in Kronanje kralja Zvonimira, ki vise doma pri naših velezaslužnih.“

„Ti si mi zanesljiv tolmač!“ Grudove oči so se živahno zasvetile. „A časi se preobračajo; to veš, Marjan, da dobimo galerijo? Premisli, na Gradu jo hočejo napraviti; to bi bila potem nekakšna Akropolis, kaj ne da? Ljudje so se pričeli živahneje zanimati za umetnost, pišejo o nji in razpravljajo v sejah, in same lepe reči. Prekrasno; preostaja pa še, da nam nekaj odkupijo, da se razmahnemo in začnemo živeti!“

Njegov glas je prihajal trd, besede so pdale naglo in osorno. Marjan se je ozrl po delavnici, in hipoma se je razložilo: vse, kar je poznal Grudovih slik, je viselo po belih, zaprašenih stenah, je slonelo po kotih, ležalo naloženo na tleh. Manjkale so tri ali štiri, tiste, ki so bile najmanj dobre in najprikladnejše širokemu okusu.

„Ali si ‚Jelše‘ prebarval? In ‚Godca‘? In ‚Nevesto‘?“ je vprašal nehote.

„Kajpada! Prodal sem jih, muzeju in galeriji!“ je vzkliknil Gruda, kakor da bi tožil krivico. Čelo se mu je skrčilo v gube; Marjan je za-

čutil sočutje s človekom, ki mu je bil še pred uro zgolj cilj občudovanja. „Toda ne jezim se več, ne upam in ne obupujem... Tisto pa, Marjan, kar smo govorili v prejšnjih letih, da bi se zblížala narod in umetnost, da bi šla ta k onemu ali da bi prišel oni k tej — tisto je bilo pravljica! Kakor da bi sedeli otroci na brdu in ugibali o Indiji, Komandiji: lepo je tam in kadar bova velika, ti in jaz, si zgradiva barko z veselimi jadri in se popeljeva... Dolgost življenja našega je kratka, in če boš apostoloval do smrti, umreš z žalostjo, v spoznanju, da nisi vzel sebi svojega, ko si delil drugim, česar so se branili.“

„Da bi bilo res nemogoče?“ je zdvojil Marjan. „So trenutki, ko človek misli: vendarle mora biti na svetu pot...“

„Poznam tiste trenutke! In tudi pot je, samo da ni nam pripravljena, temveč življenju. Vse je mogoče, le tistemu ne, ki bi se lotil dela! Ti sam ne misliš bolj trdno od mene, da pride čas; ali, nam ne gre, da bi jemali življenju klaidivo iz rok,“ je govoril Gruda s trdim povdankom, kakor da bi zadrževal vrvi. „Tebe še ni bilo med nami, ko sem jaz že poizkušal; saj veš kako smo gradili, da je veter podiral. V mladem človeku je takšno bojevito viteštvo, da hoče v svoja dela po sili vplesti herojsko nit; pohlepen je po gestah usode, hoče se mu romana in dramatike; to je takrat, ko nosi široke kravate in dolge lase. Potem pa pride čas, in hip zadošča, da spoznaš: ne bo romana, ne bo monumentalnega procelja, niti dramatskih prizorov, niti patosa, niti gest. Kar moreš, je to, da se zakleneš in zajeziš pred kalnim hudournikom, ki nosi vse druge reči v dolino zadovoljnosti, in delaš svoje delo. In dokler se ne moreš utešiti s tem, da delaš, delaš, delaš, da ustvarjaš, ne za milost drugih, marveč sebi, kar je v tebi, toliko časa ne trdi, da si spoznal. Je še denar, in druge reči so — a to je zunanje in neznatno.“

Marjan je gledal na platno. Kakor zmisel njegovih besed, tako nepremične so stale tu poteze njegovega čopiča, tako solidne, polne znanja in moči. Okrenil se je k gospodarju, srečal se je z njegovimi očmi: dva topla pogleda, kakor da bi si podajala roke.

„Tako govoriš, da se mi vidi: samo to si povedal, kar je nastalo v meni ob tipanju in preišljevanju zadnjih tednov,“ je dejal, prijemaje se za klobuk. „Vedel sem, da me boš pomiril.“

„Počakaj!“ je izpregovoril Gruda, in šegavost mu je zopet zasijala na obrazu. „Je delo

poklica, je delo za kratek čas. Prvo si videl — še drugo poglej! — Mirko!“ je zaklical skozi priprta vrata v sosednjo sobo. „Kje si, paglavec? Oprostita, takoj sem tu...“

Izginil je ter se vrnil s triletnim dečkom v naročju:

„To je moje najboljšo delo,“ je rekel s čudno izpremenjenim glasom in z vlažnim bleskom v očeh. „Najboljšo, pa je bilo za kratek čas; ali ni čudež božji? In vidiš, kadar me jezi mizerija, postanem pestunja za nekaj ur; samega pri sebi me ni sram misliti: zato sem tudi na svetu, da postane tole enkrat boljše in srečnejše od mene... Mirko, ali boš?“

Otrok ni razumel vprašanja, toda čutil je ljubezen besed; roko okrog očetovega vratu, je skril kodrolaso glavico na njegovi rami.

Grudova žena je stala na pragu: oči so ji sijale, v nepravilnih potezah je dihala vsa lepota njene slike, ki je bila Marjanu pred očmi.

„In še nekaj sem ti hotel povedati,“ je rekel Gruda med vrati, „že davno, že prvi dan, ko sem te videl. Ne družim se; to je setev, ki ne nosi plodov. Mnogo je naših, in navdušeni so, in fantje so med njimi, ki se smilijo človeku, če pomisli, da se nemara ugonobe s slepoto in fantastovstvom, toda verjemi, brezpomembno je in prav nobenega zmisla nima, da bi marširala naša umetnija kot zbor mučnikov, spoznavalcev in predhodnikov Gospodovih v sklenjeni kampi. Zdrav ostani, in kadar se ti bo zazdelo, da se ne bi dolgočasil z menoj — saj veš, kje sem doma!“

Zunaj je padal večer.

„Prav ima,“ je rekel Marjan Travnu, ko sta hodila po travnikih. „Vse, kar smo in kar moremo biti, je v lastnem delu. Umevanje med ljudmi pa je nemogoče brez skrunitve; nemogoča je sprava, zakaj, kar je stud, ostane stud, in zlo je zlo na veke. Tudi odpuščanja ni.“

„Veš, kdo more biti srečen?“ se je oglasil tovariš. „Veš, kdo edini — ne občutiti boleštne, večne disharmonije vseh časov v svoji dobi? Tisti, kdor ima veliko nalogo življenja in jo ljubi tako strastno, da pred njo izginja vse, karkoli je majhnega in mrzkega naokoli. In prav imaš, to ni odpuščanje, ni sprava, ni domačinstvo dobrega meščana; to je tujost zaradi višje domovine.“

Solnce si je postiljalo v širokem pasu oranžaste in spodaj čimdalje bolj rdeče zarje. Hlad je dihal od rosnih trav, zibajočih se v vejanju noči, ki je prihajala iz dalje; in ko je vstajala izza grmovja glasna večernica žab, se je zdelo, da je polna slutenj in melodije. (Dalje prih.)

PAVEL GOLOB:

SELSKA.

Prek polja in drag pode se
zadnji, glej, metuljčki,
čuj, izpod vratov cingljajo
jagnjetom kraguljčki!

Glas živine po vseh potih,
po vseh potih zvonci,
kmet domov gre, nad ramenom
rovnico po konci.

Z bičem poka mlad pastir in
žvižga s kosom v tekmi.
Vprašam gozd: „Šlo dekle tjakaj?“
„Tjakaj!“ klikne jek mi.

Poln je hlev in izba polna,
prosta gozd in polje;
mesec nad goró se smeje,
aj, svilene volje!

IVAN IVANOV:

TEBE NI!

Ah, tebe ni!
Vse čakal sem te zimske dni,
večere dolge hrepenel,
v nočeh brez sna sem ure štel,
a tebe bilo ni!

Ni zdaj te ni, ko sneg kopní,
ko Vesna čez morjé hiti,
in te ne bo!
Naj rože v vrtih zacvetó,
naj ptice v logih zapojó,
jaz vem, da te ne bo!

Prikljije cvet in zacvete
in zaduhtí in — se ospe,
In ptice odleté od nas,
zabrije zopet zimski mraz.
In spet bom čakal zimo vso,
a tebe le ne bo, ne bo!

In naj deset te čakam zim,
naj sto pomladi hrepenim,
ne bo te níkdar več!
Iz srca kapala bo kri,
doklér mi ne izkrvavi
trpeč in hrepeneč.

KO RŽ CVETE.

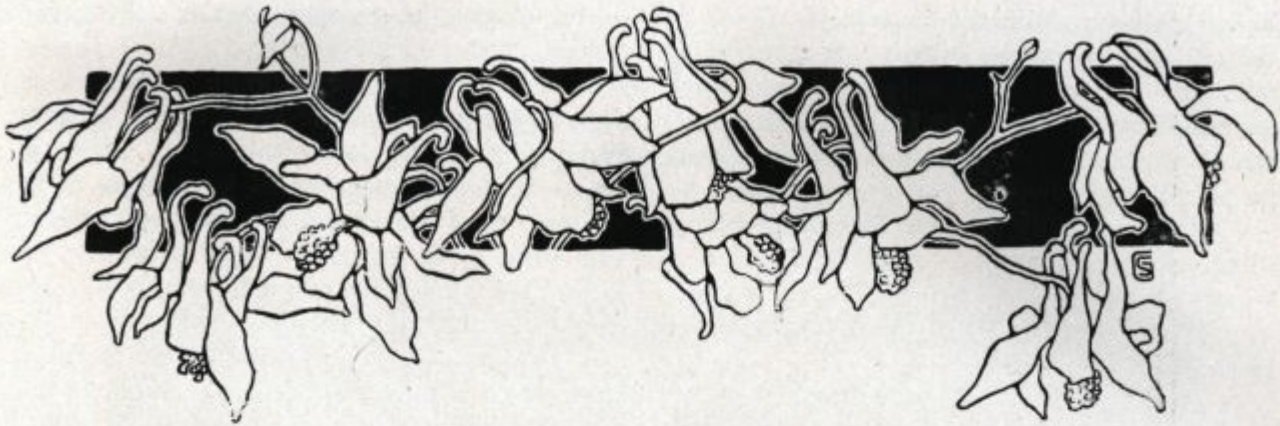
Skrit, neopažen cvéte
rži ponižni cvet;
tako je skromna, skrita
ljubezen prešlih let.

Na božjem svetu zanjo
ne meni se nihčé,
ne znanec, ne prijatelj,
še ljuba moja ne.

Še draga ne iz davnih
nepozabljivih dni!
Saj njej se druga sreča
še lepša zdaj smejí.

MILAN PUGELJ:

SPIRITUS FAMILIARIS.

(Konec.)

Na vrata subretinega stanovanja je potrkal najprej gospod Bronič in kmalu za njim se je plazil med podboji Pavle Slivar, ki se je zibal in zibal v tistih časih v jako opasnih razmerah.

„Aj — aj!“ — je kriknila okrogla subreta, počepnila na kanape in vlekla krilo preko kolen in nog. „Obrnita se, stran se obrnita, takoj! Bosa sem!“ In naglo je dostavila: „Ti, gospod prijatelj, lahko prineseš nogavico in podvezek in me obuješ!“ —

Gospod Bronič je obuval in se zadovoljno smehljaj, Pavle je stal proč obrnjen sredi sobe in gledal zdaj v steno in zdaj še više v strop, igralka se je smejala od časa do časa na glas in se domislila med drugim tudi na to, da je oba gosta povprašala, po kaj sta prišla.

„A!“ — se je začudil dobro razpoloženi Bronič. „Jaz mislim, da zaradi vas!“

„Ne, ne!“ — je odkimaval žalostno Pavle in stikal z očmi po nasprotni steni. „Sva prišla“ — je začel trgati besede in stavke — „sva prišla, zavoljo, ker je tako, da me naj vrag vzame!“

„Kako, zakaj?“ — se je zanimala subreta.

„Povej Pavle, govori, spiritus, kopito nebeško!“ — je klical Bronič.

„Pride“ — pričinja Pavle — „ti pride nadme, kar takole ti pride, pa veli: Halo, daj, vzemi me, denarja sem, mošnjo cekinov!“

„Kdo pride?“ — vpraša igralka.

„Daj, obrni jezik po človeško, mrcina božja!“ — ga vzpodbuja gospod pisatelj.

„I“ — stokne čevljar in zgane z ramama. „Ona pride, ženska, vrag jo poznaj! Če ji rečeš „Marička“, se oglasi, če rečeš „Fani“, te tudi razume, če ji rečeš „Satan“, tudi — bogme!“

„Takole!“ — se oglasi za njegovim hrbtom gospod Bronič in igralka se na ves glas zakrohoče. Menda ji je s smešno gesto pokazal, kar ji je bilo treba povedati.

„Hihihih“ — se smeje igralka, neha in zahteva: „Govori dalje, Pavle! Kaj hoče od tebe?“

„Kaže name“ — čevljar moli kazalec proti steni — „kaže takole in kriči: vzemi me-é-é! — Zakaj! vprašam, kako, mila moja? — Kaj me briga, kako! pravi ona? Vzemi, ali daj denarje! — Zakaj? vprašujem nanovo in ona kaže in kaže in gleda kakor strupena kača: Oče boš, o-o-če! Zdaj pa veš, zakaj!“ —

Igralka se smeje na ves glas, tudi gospod Bronič je zadovoljen, samo Pavle poveša glavo, nesrečen je in toži: „Kako“, pravi, „kje, ljubi moji? Piján sem bil, pijan! Vrag me naj vzame, obesil se bom! V našem podstrešju na hlod. Za familiojo treba denarja, — s čim bi jaz živel familiojo! Ni-mam!“

Igralka je obuta, stopi na tla, zravnava se na rožnati preprogi in veli čevljarju: „Okreni se!“ — Čevljar se okrene in posluša nadaljnje navsote: „Mi gremo k tvoji nevesti! Vodi nas!“

Subreta pokrije širok slamnik, vzame iz omare rdeč solnčnik, pogleda se v zrcalo, stopi do vrat, pokaže gostoma, da bi odšla, gre za njima še sama in zaklene za seboj vrata. Zunaj se oprime pod pazduho Broniča, Pavle stopa ves upognjen in pobit pet korakov spredaj, kaže pot in vzdihuje.

Večer je in že se mračí. Neki človek leta z dolgim kolom od ogla do ogla, poseza v cestne svetilke in jih prižiga. Ljudje hodijo mimo ob desni in levi, vozovi ropotajo po sredi, psi lajajo in otroci kričijo in jokajo. Dalje, zunaj ve-

likega mesta, v predmestju je mirneje. Otrok je več, ali ulice so proste, vozovi ne ropotajo po njih. Pred nizkimi hišami sede na klopeh in pragih slabooblečene in grde ženske. Moški kade iz pip, v obraz so poraščeni in v lase razkuštrani, po večini skoro divji.

Pavle stopa tik gospoda Broniča in gospodične. „Zdaj bo prava!“ — prorokuje. „Ona je — to vam povem — no, bomo videli, kaj je ona!“

Pridejo do črne koč, Pavle stopi nazaj in izusti: „Tukaj stanujem!“ —

„Ponjo, spiritus!“ — kliče Bronič.

Pavle stopi še za korak nazaj in pravi: „Prosim, gospod prijatelj, samo izvolite poklicati!“ —

„Ponjo stopite!“ — svetuje gospodična.

Pavle stopi še za en korak nazaj in se odloči: „Zaklical bom, kar tukaj na cesti bom zaklical!“ —

„Ponjo!“ — odločno ukazuje Bronič, ko se prikaže na pragu razvaljena in silno črna in grda starka.

„Dober večer voščim!“ — se odkrije Pavle ponižno sredi ceste in nadaljuje odkrit in s klobukom v roki. „Ali so gospodična Marička doma?“

„Kje pa!“ — zagodrnja starka, se obrne in odide. Iz hiše se razlije po ulici troje ali četvero nerazumljivih glasov, vrata zaloputnejo in druga ženska stoji na pragu.

„Dober večer, Marička!“ — pozdravi Pavle še vedno odkrit, pristopi k igralki in pošepetne: „Ta pa je!“ —

Mlada ženska se naglo v mraku razgleda, stopi h gospodu Broniču in mu stisne roko: „Kaka čast zame“ — govori — „da vas vidim pred svojim domom! Ali ste se namenili mene obiskati, velenjeni gospod?“ —

„Dober večer!“ — ponovi zadaj Pavle, ženska se ozre in mu ne odzdravi. Ko se ji približa, ga sune v rebra in šepetne: „Izgini, človeče!“

Igralka odgovori na tisto vprašanje, ki ga je stavila mlada ženska gospodu Broniču. „Vsi skupaj smo vas prišli obiskat“ — pravi. „Spremite nas malo nazaj proti mestu, da se o potrebnem pogovorimo!“

Vsi gredo skupaj in ženska se skloni k Broniču in vpraša:

„Ali je to tvoja žena, fantiček?“

„Ni!“ — odvrne Bronič in tudi on vpraša: „Ali hočeš ti postati Pavletova žena?“

„Hihih!“ — se zasmee deklina. „Kdo je to? Kako bom postala, ko ga ne poznam!“

„Lažete!“ — pravi subreta in se prične sama sebi smejeti. „To smo v pravem kraju!“

— In tik za njo se oglasi Pavle: „Pozvedite resnico, sveta pomagavka!“

Po poljski poti zavijejo in vsenaokoli se razliva prijeten zrak, ki se hladeče ziblje in pretaka nad prostrano in ravno krajino. Nebo je temno in visoko, malo zvezd je po njem in na vzhodni strani visi oster in tenek polumesec. Tam dalje, kakor na koncu teme in ravnine, po kateri gredo, sije celo morje trepetajočih in zeleno svetlih mestnih luči.

Deklina se je oprijela Broniča in videti je, kakor bi ga siloma tirala proč od drugih in naglo seboj nekam v noč. Vzhihitava kakor razposajen paglavec, vihti krilo, poskakuje in neprestano govoriči.

„Tukaj“ — brblja — „tukajle — ali vidiš božje znamenje, gospod fantek?“ —

„Vidim!“ — mrmra gospod Bronič, in po glasu bi sodil, da se ga polasča slaba volja.

„Tukajle“ — nadaljuje deklina — „me je poljubil moj prvi ljubček. Nič brk še ni imel, samo malo mahu po licih, študent je bil in ime mu je bilo Jakobček. Res, Jakobček!“

„Kam pa drviš?“ — vpraša gospod Bronič in se v trenutku ustavi. Gospodična igralka je ostala nekje zadaj, tista senca bo menda njena, ki se maje tik druge dolge in upognjene.

„Ho-oj!“ — zakliče gospod pisatelj in samo Pavle se oglasi: „Sva tukaj“ — pravi — „sva tukaj! Le dobro opravite!“ —

„Le dobro opravite!“ — doda naenkrat še gospodična, a njen glas je jako dvoumen.

„Pojdiva, pojdiva!“ — priganja deklina, a spremljevalec je ves mrk in razdražen, sredi poti stoji, čaka na zaostala dva in ne odgovarja. Ko prideta, se moško razkorači, opre zadaj na palico, pogleda na deklino in pokaže na čevljarja.

„Zdaj smo na samem“ — govori — „in brez takih prič, da bi motile. Povem pa tebi, ženščina, tole: Če ne boš pustila tegale Pavleta, ki stoji tik te gospodične na tvoji levici, pri božjem miru, če ga ne boš na mestu nehala slepiti s svojimi goljufivimi besedami, ti bom, zalega peklenska, posvetil s tako bliščavo, da me ne boš vse življenje pozabila! Zmaži se, ti življenski madež!“

Tudi igralka že pričinja z zanosno obljubo: „Ta je bedast in dober, ti pa zlobna in pretkana. Povem ti, da se nikoli več ne prikaži pred njegovo obličje in se pomešaj med tako sodrgo, ki je tebi enaka!“ —

Zdaj se je vse izpremenilo. Deklina se je zgrudila po travi, kakor bi omedlela, Pavle je hotel poklekiniti tik nje na zemljo, gospod Bronič ga je prijel za suknjič s tako silo in neje-

voljo, da je sedel v baš nasprotno stran od tiste, kamor je hotel poklekniti.

„A — o“ — jadikuje deklina v travi. „Svojo sramoto sem hotela skriti in tvojo, Pavle, pa sem torej tako poplačana! Proklet, Pavle, zemlja zini in te požri — jaz bom mati — zavaljo — tebe — daj roko, bratec — usmili se —“

„In tako dalje!“ — jo je prekinil gospod pisatelj, pahnil Pavleta pred seboj dalje, prijel igralko pod pazduho in odkoral z obema proti mestu. Čevljar se je izgubil sredi ulice med meščani, in ko se je z njim sešel gospod Bronič: ob pozni polnočni uri, ga je našel jokajočega in stokajočega.

KATOLIK SELJAK IZ OKRAJA STOLCA.

„Daj, pokaži se“ — je zaklical vanj dobrovoljen, kakor je bil, — „v lune svitu, v zvezd drhtenju — kopitar jadni!“

Luna je sijala skozi okno, po tleh se je tresla medla mesečina, senca dimnika na nasprotni strehi je plavala in se majala v sredini tal kakor stolp na valovih.

„Vidite“ — je govoril Pavle, sedel na postelji ob steni in pokimaval s suho in podolgovato glavo — „gospod prijatelj, jaz sem se domislil: kakor je rekla, tako je!“

„Kdo-o?“ — kriči vanj gospod pisatelj, se lahko vinjen zadovoljno guga in tišči roki in paličino kljuko v hlačnih žepih.

„Ona!“ — pravi Pavle. „Ona, Marička! Se dobro spominjam, tisti večer je bilo. Da bi tako ne bilo! Pila sva in odšla in potem tam in to — in ono!“ — S kazalcem plava po temnem in zaduhlem sobnem zraku, kakor bi ležali v njem vsi tisti dogodki, vzdahne in nadaljuje. „Seveda — zdaj so tukaj dolžnosti! Vsak kristjan, vsak poštenjak, vsak človek skrbi za svojo družino. Tudi ropar in pes in mačka. Vse ima rado svoj zarod. Ali jaz, a? Kako naj to napravim?“

„Daj, daj!“ — se zadira zadovoljni pisatelj. „Poklekni sem, daj, da ti odprem lobanjo, prinesi vode, da ti izplaknem možgane!“ — In naprej se na glas krohoče: „Reci, hej, ali si že jezdil po strehi konja, ali si že sploh videl kozla na perutih? Ho-ho-ho!“

„Kako naj to napravim?“ — vprašuje in modruje Pavle dalje v svojih mislih. „Živali je lahko skrbeti. Kar rabi, poišče, vzame, nese, kamor je treba. Postave so zanj, zakoni. Daj, gospod prijatelj, poslušaj, reci, kako bi napravil? Toliko imaš, a življenju na ljubo potrebuješ več, ali sam nimaš nič. Tudi miš ima zarod, tudi hrošč... ali kako to? Čakaj me — — misli so se mi zmedle — —“

„Nekaj!“ — se nagloma stogoti gospod Bronič. „Ne brbljaj, kopitar slavni, pokaži, da imaš v glavi jezik zavoljo možganov, ne možgane zaradi jezika! Stoj! Zavoljo tiste ženščine besedičiš — da bi te kazen božja! — poslušaj moj nauk! Kadar pride in ti reče tako in tako, ti nič ne odgovori, ampak za ramo pograbi, za obe rami naenkrat, zasukaj, sproži nogo, suni s čevljem, hajdi skozi zaprta vrata! Me razumeš? Lopi se po glavi, da se ti pretresejo možgani! Premisli, strela jasna!“ —

„Jaz se dobro domislim vsega!“ — govori Pavle kakor sam sebi. „Tisto noč je bilo: pijan sem bil, vsega sem sam kriv. Kar takole sedaj, roke križem, glavo v oblake... ali ljudje božji, nekaj se mora zgoditi, nekaj je treba storiti, skrbeti moramo, skrbeti!“ —

„Molči!“ — zarentači Bronič. „Kdo te bo poslušal?“ —

Naglo prične hoditi po sobi, mrmra zase, obstane pri durih in izpregovori: „Tako je življenje! Človek nima miru, nima pokoja ne ponoči, ne podnevi! Kdo bo prenašal tako javkanje? Ali ti nisem povedal? Za rame zgrabi, zasuci in posveti — takole — s škornjo! Ali primi za pod pazduho, pelji v hišo pravice in tam deponiraj!“

„Skrbeti, skrbeti!“ — ponavlja Pavle. „Gospod prijatelj, ali imate kaj nasvetov? Govorite — za milost božjo!“ —

„Do vraga vse skupaj!“ — se razkači gospod Bronič, oprime kljuko in izgine v temnem hodniku. Zunaj hodi po mestu, obiskuje kavarne, najde tovariša, ga objame krog vrata in zapoje z njim veselo pesem o študentovem očetu kovaču, ki

— po mestu okrog švedrá,
med potjo kolne, godrnja:
čidi, čidá, čidoj!

In da je krajši čas, izbereta še eno, ki pravi, da lepših fantov na svetu ni kot so ti mladi furmani.

Blizu je že jutranja zora, ko se vrača gospod Bronič bled in izmučen po samotni ulici proti stanovanju. Tam daleč nekje sredi labirinta mestnih ulic nekdo vriska — nemara gospod kipar Cinar, mogoče je, da celo gospodična igralka, ko se zdi ušesu glas tako čist in jasen, kakor bi udarilo kladivo ob srebrnino. Pisatelj se ne briga. Zdaj odpira s težavo okorne vežne duri, zaklepa nazaj, tiplje ob steni do stopnic, ki se spenjajo pod nogami popolnoma nevidne in zavite v gosto temino. Vse je še tiho po hiši, samo njegovi koraki po vrsti odmevajo in zgoraj na vrhu nenadoma utihnejo.

Gospod Bronič odpira vrata v svoje stanovanje, ali težka so, kakor ogromno breme. Upre se z životom, odpahne jih in zadene naenkrat ob mehko človeško truplo.

„Ali telovadiš?“ — vpraša in strmi v temi proti obrisom telesa, ki se dremotno premika in zasukava. Menda se drži železnega droga, ki moli iz stene, se zapika v nasprotno in veže hišne zidove.

„Oglasi se!“ — zakriči. „Spiritus, tepec!“

Nihče se ne oglasi, gospod Bronič stopi bliže, potiplje viseče noge, zdrzne se, umakne nazaj k steni in sede na razkopano posteljo. — Črna, težka misel zavihra po njegovih možganih, z roko zakrije obraz in mrmra, kakor bi se pripetilo njemu samemu kaj hudega in nevarnega: „Hudirja, hudirja! Ne zameri mi, obesil si se, oprosti! Sladko počivaj, sladko visi!“

Tudi gospod Cinar je presenečen in gospodična igralka. Popoldne šele izvesta tragično novice in oba sta nenadoma pobita in sanjava. Gospodična mahoma poklekne, objame Cinarjeva kolena in govori odkritosrčno in drhteče: „Varala sem te, oprosti mi, moj zlati! Nikoli več, nikoli več! Tako sladko je biti zvest, tako sladko ljubiti!“ — In joče.

In tudi gospod Cinar se ne more zdržati solz, malo pomisli in vidi hipoma pred sabo v mrtvašnici Pavleta. Z odprtimi očmi leži tam, brez sveče, brez križa v roki. Revež je.

LISTEK.

KNJIŽEVNOST.

Kersnik Janko: Zbrani spisi. Zvezek VI. Sešitek I. obsega prvi del dr. Iv. Prijateljeve zelo občirno in temeljito zasnovane biografije Janka Kersnika. Dr. Prijatelj je porabil vse časopisne vire ter korespondenco Kersnika in raznih oseb njegove dobe. V 1. sešitku, ki ima podnaslov „Leta mladosti in učenja“, je opisal dr. Prijatelj najprej pokrajino, ki je v njej Kersnik živel, potem njegov dom in rod, njegovo mladost, šestdeseta leta v slovenski javnosti, življenje Kersnikovo na Dunaju in v Gradcu ter njegovo delovanje v slovstvu do ustanovitve Ljubljane. Zvona. Vplive Prešerna, Jenka, Jos. Stritarja in Frana Levca na razvoj beletrista Kersnika razlaga in dokazuje dr. Prijatelj prav zanimivo. Tudi njegovo začetniško posezanje v slovensko politiko je naslikano v tej prvi knjigi. Glavni del biografije sledi seveda šele v naslednjem sešitku. Cena te knjige, ki obsega 255 str., je v knjigarnah 2-50 K, po pošti 2-70 K. Založnik L. Schwentner je s to izdajo Kersnikovih zbranih spisov prekosil vse enake izdaje drugih naših avtorjev.

Novak Fran: Slovenska stenografija. Prvi del. *Korespondenčno pismo.* Druga, novo prirejena izdaja. V Ljubljani, 1910. Založila „Katoliška Bukvarna“. Litografirala tiskarna J. Blasnikovih nasl. Cena nevezani 3 K. — Priznati moramo, da nas je knjiga prav prijetno iznenadila, ker smo dobili pravo šolsko knjigo, sestavljeno po pravilih moderne ditaktike. Želeti bi bilo, da bi se odslej smela rabiti v šolah le Novakova knjiga, da se tako vpelje in ohrani enotnost slovenske stenografije. Velik je razloček med prvo in drugo izdajo Novakove knjige. Poprej smo našli na prvih straneh celo vrsto pravil, predno smo se seznanili s stenografskimi znaki; do strani 56. knjiga sploh ni nudila nikalih stavkov, ker še nismo poznali glagola; o samoznakih smo slišali šele na strani 32. Ako pa odpremo knjigo v drugi izdaji, zagledamo takoj na prvi strani stenograma celo vrsto samoznakov in vajo z 10 stavki. Zato je knjiga zares tako urejena, da bo vzbudila v učencih takoj prvo uro veliko veselje in zanimanje za stenografijo. Stenografski del je bil poprej vezan na koncu knjige, sedaj pa stoji primerneje na prvem mestu; nato sledi v drugi izdaji najprej prenos stenograma v tisku (str. 29—37). Tiskani del obsega torej sedaj samo 37 strani, dočim je obsegal v prvi izdaji celih 84 strani, stenogram pa 76 strani, dočim poprej 78 strani. Pri prenosu stenograma v drugi izdaji pisatelj pri posameznih črkah, besedah in odstavkih opozarja pod črto na pravila na koncu knjige, ki jih je treba na dotičnem mestu upoštevati. Pisatelj je steno-

gram sam avtoigrafiral v popolno zadovoljnost. Zlasti oblike znakov za č, h, š, z, ž i. dr. bolj ugajajo, nego v prvi izdaji, ker so se težko ločile od znakov za čo, ho itd. — Profesor Novak se je glede stenografske pisave držal splošno načel, po katerih je bila sestavljena prva izdaja njegove stenografije; najvažnejša izprememba je ta, da je opustil znak za končni š, znak, ki ga rabi prof. Bezenšek za končni v. O slovenski stenografiji prof. Novaka lahko rečemo, da je zares dovršeno delo, ki ga ne bo več treba mnogo izpopolnjevati. Prof. Novakovi knjigi želimo najlepših uspehov. Prepričani smo, da bo v novi obliki vsakomur ustrezala ter budila v širših vrstah zanimanje za prekoristno brzopisno umetnost.

Volčič E. dr. Poljudna knjižnica. Zvezek XV. Knjižica 7. Društvo „Pravnik“ v Ljubljani je v XV. zvezku izdalo sedmo knjižico svoje „Poljudne pravne knjižnice“ s predpisi, ki so važni vsakomur, namreč: I. Županstvom izročena sodna opravila v zapuščinskih in varstvenih stvareh. II. Javne dražbe zemljišč in premoženja, ki se vrše kaj pogosto pri nas. III. Odstotek za uboge pri javnih dražbah. Knjižica stane samo 40 h in se dobiva po knjigarnah. Isto društvo je izdalo že marca t. l. obširno knjigo „o nespornem sodstvu“, (600 strani za 7 K, predplačniki pa za 5 K 26 h). Znesek je poslati naravnost društvu „Pravnik“ v Ljubljano.

Guy de Maupassant: Novele. Prevel Pastuškin. Tiskala in založila „Goriška tiskarna“ A. Gabršček. Cena 3 K, po pošti K 3-20. Francoski novelist vzornik Guy de Maupassant je znan slovenskemu občinstvu, in ta knjiga vsebuje že drugo zbirko njegovih novel in črtic. Prvo je priredil dr. Ivo Šorli. Maupassant se odlikuje tu po svojih kratkih, po večini satirično barvanih črticah in humorja polnih novelah. Pastuškinova zbirka šteje 23 prav srečno izbranih novel Maupassanta, tega najizrazitejšega zastopnika francoske pripovedne literature mlajše realistične smeri. Zato pa priporočamo prav toplem vsem to novo knjigo v prikladni žepni obliki. Črtice so vseskozi prav zabavne in zanimive, pisane z ženjalno nonšalantnostjo novelista — poeta, ki še danes nima para v francoski literaturi.

Trebizský Vaclav-Beneš: Kraljica Dagmar. Zgodovinski roman. Prevel I. H. Zormanov. Slovanska knjižnica 173—180. Tiskala in založila „Goriška tiskarna“ A. Gabršček. Cena broš. knjigi K 3-20 s pošt. 20 vin. več. Pravkar je izšlo to lepo delo znamenitega češkega pisatelja duhovnika v slovenskem prevodu. Dejanje romana se vrši v dobi podjarmljenja polabskih Slovanov. Glavno ulogo igra Draguška, hči češkega grofa Přemysla, ki se je poročila z danskim kraljem Valdemarjem. Dasi je imela proti sebi danske

plemiče, se ji je posrečilo osvojiti si vsa srca. Danci so prekrstili ime te svoje kraljice slovanske krvi v Dagmar. Mnogo lepih in bridkih epizod iz zgodovine polabskih Slovanov je popisanih v tem zanimivem delu. Knjiga bo gotovo dobrodošla vsakomur, ki ljubi zgodovinske romane iz davne preteklosti slovanske.

Jugoslovanska enciklopedija. Hrvatska in srbska akademija hočeta izdati jugoslovansko enciklopedijo ali slovar, ki ima obsežati današnje stanje znanja o Jugoslovanih in o drugih balkanskih narodih: geografijo, statistiko, politično, cerkveno, kulturno in literarno historijo, etnografijo, jezik in narečja, arheologijo in umetnosti, folkloro, finance in narodno gospodarstvo, biografije odličnih oseb južnih Slovanov do danes, pravno zgodovino in prirodne vede z ozirom na omejeni program. Delo v leksikalnem formatu bo brez slik ter izide v dobi štirih let. Tiskalo se bo v latinici in bržčas tudi v cirilici; spišejo ga Hrvatje, Srbi, Bolgari in Slovenci. Sedaj se sestavlja alfabetar za vse navedene stroke.

Pavle Popović, Pregled srpske književnosti. Beograd 1909. Cena 4 din. (V cirilici). Vseučiliški profesor P. Popović je na podlagi svojih predavanj o srbskem slovstvu spisal to knjigo, ki je mora biti vesel vsakdo, kdor se strokovno bavi z jugoslovansko slovstveno zgodovino. Obdelana je v njej snov starejše dobe in nadaljnih epoh nekako do konca 18. stoletja (z „Dubrovačko književnostjo“). Delo je pisano temeljito, ker sloni na originalnih virih in na obsežnem slovstvu; ves ta aparat, obsegajoč blizu 100 strani, je knjiži dodejan in baš on je za nas posebne važnosti. S to knjigo so dobili Srbi potrebni znanstveni predpogoj za študije o novejših slovstvenih dobah. Slovenci še pogrešamo takega dela, ki bi nudil baš o starejših dobah dobro čitljiv tekst za širše občinstvo, a tudi lepo zbrane potrebne pripomočke znanstvenemu raziskovalcu. Dr. Jos. Tominšek.

Skerlić Jovan, Pisci in knjige. IV. Beograd 1909. (V cirilici). Znani in neumorni kritik, estetik in essayist J. Skerlić je tu izdal že četrto knjigo svojih lepih študij, ki pazno motrijo nove pojave, a tudi ne pozabijo cene ranjkih pisateljev. Načelne važnosti sta v tej zbirki n. pr. članka o diplomatični in impresionistični kritiki ter o „starih“ in „mladih“ v srbski književnosti. Dr. J. T.

† **Bart Jakob Čišinski,** pesnik lužiških Srbov, je umrl v Paučičah na Saksonskem. Pokojnik je bil župnik ter se je narodil l. 1856. Študiral je v Budišinu in v Pragi. Pisal je tudi v češke liste. Deloval je ves čas med nemškimi Saksonci. Ker je prevzel uredništvo edinega leposlovnega lista „Lužice“, je bil upokojen. Bil je melanholički lirik ter ima velike zasluge za kulturo svojega naroda.

Schubert R. dr.: „Geologischer Führer durch Dalmatien.“ Z 18 slikami v besedilu in 1 geološkim zemljevidom; strani XXIII+176, Berlin; založili bratje Borntraeger 1909. Cena vezani knjižici mark 5-60. — Na 23 izletih nam razkazuje tu pisatelj vse dalmatinske geološke znamenitosti, izvzemši skrajni južni konec, zanj, ki eksistuje poseben geološki vodnik že izza IX. mednarodnega geološkega kongresa (Dunaj 1903). Občinstvu, ki nima prav nikake geološke izobrazbe, ta spis sicer ni namenjen. Ako ga navajamo v kljub temu, storimo to zato, da opozorimo nanj one, ki bi se hoteli izpopolniti v tej stroki, kajti kakor se je izrazil neki nemški, izboren poznavalec dalmatinske geologije prilično, so: „als Übungsplatz für A n f ä n g e r in geotektonischen Arbeiten manche Teile des Landes vielleicht unübertröffen“ in na drugem mestu: „manche tektonische Irrung würde wohl vermieden bleiben, wenn es verordnet wäre, dass jeder, der sich mit der Ergründung des Gebirgs-

baues in mangelhaft aufgeschlossenen Gebieten beschäftigen will, zuvor ein feldgeologisches Übungsjahr in Dalmatien absolviere.“ Dr. K. Hinterlechner.

Šimaček M. A., češki pisatelj in dramatik, je 5. februarja t. l. slavil svojo 50-letnico. Vse življenje je v „Svetozoru“ propagiral realizem v leposlovju ter prevel mnogo ruskih umotvorov. Napisal je tudi več dram: „Svet malih ljudi“, „Drug zrak“, „Izgubljeni“, „Poslednja straža“ i. dr. Prvi dve drami je igralo tudi ljubljansko gledališče. Danes je Šimaček urednik revije „Zvon“. Njegove spise izdaja založništvo „Unie“ v Pragi.

† **Orzeszkova Eliza.** Znamenita poljska pisateljica Eliza pl. Orzeszkova je umrla. Ž njo izgube Poljaki svojo najboljšo novelistiko, ki je bila slavna v vsej svetovni literaturi ter je nobroj prevodov njenih spisov. Rojena je bila pri Grodnu l. 1842 ter se je s 16. letom omožila s Pjotrom pl. Orzeszkom, ki je bil l. 1863 zaradi poljske ustaje pregnan v Sibirijo. Eliza Orzeszkova je začela pisati kot mlada žena ter je izdala več socialnih romanov, mnogo povesti iz židovskega, kmetiškega in aristokratskega življenja med Poljaki. Znala je izvrstno karakterizirati ter je podajala krasne poetske popise narave. Jedrnata dikcija, psihološko poglobljenje in epska širina so vrline njene umetnosti. Bila je tudi trezna propagatorica ženske emancipacije iz starokopitnih predsodkov.

UMETNOST.

III. umetniška razstava v paviljonu R. Jakopiča. — Spomladanska razstava. — Pisati mi je o tretji umetniški razstavi, ki so jo priredili večinoma domači umetniki s par dozdam še sploh neznanimi ali maloznanimi gosti. Spomladanska razstava je to in prva paviljonova soba kaže res nekaj enakega, svežega in pomladnega. V barvah prevladuje sama jasnina, vsekrižem vise povečini krajine brez teme in mraka. Naši slikarji so skoro brez izjeme le krajinarji. Grohar, Jakopič, Jama in oba Magoliča. Klemenčič je izključno portretist, Šantel Saša se peča s krajino in portretom in enako Žmitek in Vavpotič. Z umetnostjo pri njih je tako, kakor povsod. Marsikdo od njih napravi mnogo dobrega in kar je slabega, tega pa neče sam videti in tudi ne more. Često se je dogajalo tako in se še vedno dogaja, da človek ceni tiste svoje stvari, ki so manj vredne, in prezira tiste, ki so pogoj njegove — v tem slučaju — umetniške bitnosti in ki ga pravzaprav vzdržujejo na površju tiste javne umetniške višine, kjer ga je vajena široka publika gledati. Ampak, ljube čitateljice in čitatelji, pri nas na Slovenskem ni tako, da bi mogel človek kar tebi nič meni nič pokazati na napako! Mi — mislim umetnike in kritike, samega sebe imam pri tem samo za nekakšnega „narodnega besednika“ — živimo na kupu in sicer na takem kupu, da drgnemo drug z drugim ramo ob ramo. In vsi skupaj smo dobre duše, popolne ali pomanjkljive dobričine in ponavadi prijatelji. Vsak od nas ceni otroke svojega duha, slikar slike, kipar kipe — seveda svoje! — in drugi vse drugo, kar ustvarijo z „uma svitlim mečem“. Zdaj pa naj stopi na plano in v javnost posestnik paviljona, prijatelj Jakopič, in reče pobratimu, ki je pri njem razstavil: „Ti, pobratim, jaz te bom tožil zaradi razžaljenja časti!“ — „Kje, kako, zakaj?“ se vznese pobratim. „Pri meni si razstavil tako sliko, ki mi dela sramoto!“ — Ali naj piše znanec o kiparju Iksu, ki je prepričan, da je ravno tisti kip najboljši, o katerem se piše, — — le naj se sploh osmeli slabo pisati! Sovrašstvo, preziranje in enake prijetnosti mu sledijo za petami. In je tudi samoobsebi umevno, da je stvar

zelo težavna. O prijatelju slabo pisati res ni prijetno. Zato pa sem in ostanem do smrti takega mnenja, da je za nas Slovence najbolje — vsaj do takrat najbolje, dokler smo tako majhen narodek, — če sami med seboj vse lepo potrpiamo in zamolčimo in smo prijatelji in se radi imamo in sploh razumemo. Na zunaj tudi ne izgreši to svojega efekta. Vsaj tisti rek odpade, ki sem ga slišal iz ust veselega politika: „Kjer so zbrani trije Slovenci, tam nastanejo v eni uri štiri stranke!“

Ali prosim lepo, nihče naj me napačno ne razume! S tem, kar sem prej omenil, nisem hotel reči mogoče naslednjega: „Jaz bi grozovito rad zabavljajl čez sedanjo razstavo in sploh čez vse, kar bi mi prišlo umetniškega pod roke, pa imam zavoljo samih prijateljstev ključavnico na ustih!“ — Prosim, nikakor ne! Jaz sem hotel napisati samo uvod k svojemu poročilu in če hoče človek napisati uvod, mora v njem vendar o nečem govoriti. Meni je — te besede, ki zdaj sledijo, naj si misli vsakdo podčrtane z rdečim svinčnikom — domača umetnost prva in najdražja! Če je tudi slabša kot druge, če je slabotnejša — meni je najdragocenejša! Kadar jaz gledam pred sabo domače delo, ki je vsaj tako, da ga je mogoče uživati, tedaj občutim v sebi vsaj toliko veselja, kakor bi ga občutil tedaj, če bi zadel terno. Resnica je to! Domače, slovensko delo, kaj ne, „naše gore list“ in še poleg tega dobro, izvrstno! Kakšna očarujoča naslada! —

Končavam to svojo uverturo, ker se mi dozdeva že resnično predolga, in se spuščam med slikarje in kiparje same. Zadnji je samo eden in zatorej naj se mi dovoli, da z njim najprej obračunim. Torej Zajec, kipar Ivan Zajec, tisti, ki je izdelal Prešernov spomenik. Kaj se je vse pisalo o njem, kaj se je vse govorilo! Klerikalci, liberalci, umetniki, tropa skeptikov — vse to ga je tiščalo v svoje kritično sito in ga rinilo in pritiskalo — hočeš, nočeš — skozi! Eni so hvalili, večina je grajala. Jaz sem večinioma kimal, ker res nisem imel nikoli z njegovo umetnostjo stvarnega posla. Zdaj se mi nudi prvič in se ga poslužujem. Ivan Zajec torej — — kipar, na vsak način umetniški kipar. Včasih umetnik, včasih samo delavec, a prvo največkrat inštinktivno, drugo pa vselej po potrebi in slučaju usode. Misli sem, misli tja, pogostokrat zadene duh v cilj, včasih zdrči mimo. Enkrat se zažene prav daleč nazaj tja v grški mitos in dovrši nekaj navadnega, kar smo videli že tisočkrat. Čemu, gospod Zajec? Drugič obdela tudi staro snov vojakove ali kozakove sanje, a to z rutino in celo z dušo. In z rdečelično Gorenjko se prikupi obiskovalcem razstave, in še celo kopo majhnih in zanimivih osnutkov nam prinese na ogled, tako da res ne more biti nihče nejevoljen. In še sam je po vrhu vsega silno skromen, blagohoten in priljuden fant — veseli bomo, da hodi med nami!

Krajinarji Grohar, Jakopič, Jama so nam že znani po vseh svojih posebnostih. Malo preveč pretirani včasih, največkrat pa prijetni poetje, ki človeka vedno naslajajo. Grohar je pokazal topot svojega prvega sejalca. V zgodnjem jutru, ko roma komaj prvi svit po deželi, koraka kmet sredi ravnega polja po razoru, grabi v košaro in siplje seme v krogu pred sabo. In ta jutranji zrak, ta kmet in njegova kretnja, to polje — vse je tako, kakor bi živelo. Resnica govori iz slike, narava in življenje in poet.

Jakopič je razstavil zelo mnogo in se izkazal tudi to pot kot mojstra luči in njenih efektov. Eno in isto stvar je obdelal samo zaradi luči po večkrat. Enkrat v megli, enkrat v snegu, drugič v oblačnem dnevu in slično dalje. Pomlad nam je pokazal, kako je nežna in pričakovanja polna, soč-

nost in razvitost poletja in jesen, ki medli in poginja. V tretji sobi je obesil baš nasproti vratom čudokrasno krajino z nebeško ubranostjo naravnih barv. Samo v drugi sobi je uvrstil na levi steni portret, ki je zaznamovan pod naslovom: Cz Hs O. Ljubi prijatelj Jakopič, zakaj si mi to napravil?

Jama je razstavil deset krajín, med katerimi menda najbolj prija nas navadnih zemljanov lajiškemu okusu št. 46 — „Mlado drevje“.

Klemenčič se je izkazal z dvanajstimi portreti za enkrat kot naš edini in najboljši portretist. Posebno mnogo umetniškega zanosa kaže št. 47 — „Starka“ in št. 56 — „Lastni portret“. Tudi ljubljanskega znanega poeta, velece-njenega kolego g. G. je z vso istinito karakteristiko na platnu ovekovečil. — Srečko Magolič star., prijeten znanec prijateljev slikarstva, je razstavil eno samo mojstersko izvedeno sliko polno poezije in sicer št. 59 — „Nokturno“, ki predstavlja Marijin trg s frančiškansko cerkvijo v blesteči večerni razsvetljavi. Slikar-oče se je prijazno uveljavil in tudi učenec-sin (Srečko Magolič ml.), ki je prestopil to pot prvič prag umetniškega paviljona in razstavljanja sploh, je pokazal na svojih treh krajinah neko sicer mladostno mehko, a vseeno ne brezpomembno in poleg tega veliko obetajoče umevanje narave. Dva akvarela je razstavil Venčeslav Smrekar, ki se zdi za prvič preveč fotografski in več slik Kar-el Mysz, ki ne more skriti začetnika. Henrika Šantel kaže, par velikih platen brez posebne zanimivosti; tako zelo košato kmetico iz monakovske okolice št. 108 in znanega bolj-šega dečka s pomarančami — št. 111. Med znanimi slikarji srečujemo še Šašo Santlja z več risbami in dvema slikama, od katerih se ponaša ena z dobrim interieurjem. — Vavpotič nudi samo „Idrijo“, Žmitek Peter pa vsega skupaj 47 večjih in manjših slik, kar pomeni z drugimi besedami, da bi bilo treba o njem precej časa govoriti. Pa je to dandanes jako kočljiva stvar ker živimo baš v času, ko so se pričele ukoreninjati tihe in javne polemike med avtorji samimi in kritikí ali sploh tistimi, ki govorijo o njihovih delih. Eden pravi, naj lajik, to se pravi v tem slučaju tisti, ki ni sam slikar, za božjo voljo ne govori o nikakšnih slikah, drugi gre dalje in trdi, da so ocene slovečega nemškega ocenjevalca Muthra, ker ni bil sam slikar, nestrokovnjaške in literarne, to se pravi frazaste, tretji je mnenja, naj se o slikah piše, sploh piše in kakorsizebodi in kjersizebodi, samo da se govori o stvari in publiko nanjo opozarja, četrti trdijo, da lahko sodi vsak človek in ima tudi popolno pravico soditi o vsakem predmetu, ki je javno razstavljen. Med te zadnje se je pomešal Peter Žmitek sam s svojimi hvalevrednimi predavanji in poskusil okreniti njihov vpogled v slikarsko umetnost na prava pota in do prave sodbe. Jaz se v vse te zadeve ne mešam, ampak opogumil se bom in povedal o slikarju Žmitku, da se naravnost čudim njegovi nenavadno veliki produktivnosti, njegovi marljivosti in ljubezni do slikarstva. In to moje začudenje je samo priznanje in pohvala. Kakor je število njegovih razstavljenih predmetov veliko in obširno, vendar nam nudi mnogo dobrega in to zlasti z manjšimi slikami. Največja njegova razstavljena slika, ki jo je krstil za „Naslado“ — št. 286 — naj oprostí mojster komentatorjevi odkritosrčnosti! — pa mi ne pristojá k obrazu, ne k duši. Tisti okvir, mislim, ne živi s sliko samo kar v nobeni harmoniji in naslikana snov se mi zdi do tiste meje krvava in sirova, kjer se že davno končava umetnost. Sicer pa: ave Caesar, s sedeminštridesetimi nanovo razstavljenimi proizvodi!

Preostaja mi še slikarica Srbkinja Nadežda Petrovič. To se mi zdi nenavadno čudna osebnost, rečem tudi čudno-

markantna individualnost. Kar vidim topot, to je vse raztrgano z vsestranskim kričanjem barv, ki reže nevrane in nevglašene in s popolno pomanjkljivostjo vsakih nians druga v drugo. Komaj dvoje stvari je takih, da jih more oko brez odpora prenesti. Ali zdi se mi, da leži v tej ženski dosti moči, mnogo umetniškega stremljenja, ki išče potov in cest do svojih za enkrat še nepoznanih ciljev. Želel bi si jo videti takrat, kadar bo kakoršnekoli našla!

Napisal sem kakor sem mislil in sodil za pravo in pošteno in ob sklepu se vračam k Jakopiču in njegovemu paviljonu. Priporočam ga slovenski publiki, ki naj bi se nanj vedno spominjala in mu izkazovala dejansko hvaležnost, ker ji je pomagal v tako kratkem času že do tretjega umetniškega užitka!

Milan Pugelj.

Slovanska razstava v Krakovem se vrši 1. 1911. Sestanka zastopnikov slovanskih umetniških društev v Prerovu na Moravskem se je udeležil kot zastopnik slovenskih umetnikov slikar Ferdo Vesel, kot zastopnik hrvatskih umetnikov pa kipar Deškovič. Jugoslovansko „Lado“ je zastopal prof. Jan. Věšin iz Sofije, Srbe slikar Jovanović, praški „Manes“ kipar prof. Sucharda, češko „Jednoto“ slikar Kalvoda in „Sdružení morav. umělců“ več umetnikov.

Magolič Srečko: Lepa naša domovina. Kranjska v podobah. Zvezek 1. V Ljubljani, 1910. Samozaložba. Tiskal Dragotin Hribar. Novo, originalno podjetje! Umetnost v službi reklame za lepo našo domovino. Osem reprodukcij oljnatih slik v trobarvnem tisku ter v elegantnem formatu albuma. Slovenski slikarji krajinarji: Srečko Magolič star., Srečko Magolič ml. in Ludovik Grille so dali reproducirati sledeče slike: Ljubljana s Šišenskega vrha, Kamniške planine z Ljubljanskega polja, Bled z jezerom, otokom, Gradom in Stožom, Vintgar s slapom, Bohinjsko jezero z okolico, Belpiško jezero z Mangartom, Postojnska jama (Gotski dom) in Predjamski grad pri Postojni. Reprodukcije so vobče prav posrečene. Ker smo imeli doslej le razglednice najlepših kranjskih krajev, je to novo umetniško podjetje velik in lep korak napredka. Album bode tujim gostom naše domovine krasen spomin, a tudi slovenskim rojakom bo ta okusno opremljena knjiga dobrodošla, saj spada v vsak sprejemni salon. Založniku Srečku Magoliču star. moramo biti hvaležni, da je v naših, umetnosti maloprijaznih razmerah riskiral tako podjetje. Zato je želeti, da se prvi zvezek razproda čim preje, da izide 2. zvezek z nadaljnimi slikami iz Kranjske, katerim bodo sledili zvezki Štajerske, Koroške in Primorske. Vsakemu zvezku je pridodan tudi praktičen del: popis vsake slike in dotičnih krajev v slovenskem, češkem, nemškem in italijanskem jeziku ter oglasi priporočljivih domačih tvrdk in hôtélov. Podjetje ljubiteljem umetnosti in naše lepe domovine torej najlepše priporočamo. Zvezek stane 1:50 K, s poštnino vred 1:60 K ter se naroča pri založniku, v Ljubljani, Dunajska cesta.

GLASBA.

Koncerti „Glasbene Matice“ v Ljubljani. Po daljšem premoru je ljubljanska „G. M.“ priredila dne 9. marca in 19. aprila t. l. dva koncerta v hotelu „Union“ s sporedoma istih izvirnih pevskih točk ter z nekaterimi skladbami Brahmsa, Haydna in Wagnerja. Dr. A. Schwab, Emil Adamič, A. Lajovic, O. Dev, Fr. Kimovec, Hug. Sattner in Dav. Jenko so bili poklicani, da dokumentirajo z najnovejšimi svojimi

skladbami, kako visoko se je povzpela naša glasbena umetnost tekom 20 let v samospevih, moških in mešanih zborih ter v skladbi z orkestrom. Ponosni smemo biti na velikanski napredek na polju izvirnega glasbotvorstva, a pri tem ne smemo prezreti dejstva, da se je okus našega glasbenega občinstva prav jasno izrazil v viharnem odobravanju točk, ki so jim avtorji Jenko, Schwab in Sattner. Vse sporedne točke so se izvajale z veliko preciznostjo, ki dokazuje, koliko umetniško višino morejo doseči pridni slovenski pevci in slovenske pevke, ako se z idealnim žrtvovanjem posvečajo umetniški nalogi nad četrta leta pod neumornim vodstvom marljivega učitelja M. Hubada. Največje slovensko delo, Sattnerjeva „Jeftejeva prisega“ je občinstvo izredno zadovoljilo; skladatelj jo je razdelil na sedmero odstavkov ter jo izkušal z orkestrom, zbori in soli čim najprejre zabarvati in jo navdihniti z viharno, mestoma tragično dramatičnostjo ter idilsko ljubeznivostjo. Upošteva, da je avtor te impozantne skladbe skromen frančiškan v Ljubljani, se moramo diviti bogati invenciji in bujnemu temperamentu, ki jo izražajo posamezni oddelki. Kako bi šele pisal ta slovenski talent, ako bi živel svoboden v velikem mestu, kjer bi sijali nanj solnci Rikarda Wagnerja in Rikarda Straussa! Solisti g. g. Julij Betteto, Mira Devova-Costaperaria in Ivan Levar so poslušalce navdušili s svojo umetnostjo; mi pa smo obžalovali, da nima naša „G. M.“ vzlic XIX. letu svojih rednih društvenih koncertov v sebi solistovskega koncertnega materijala, ki bi zadoščal našim malim potrebam. Tako pa smo še jako daleč do cilja, ko nam bode podajala „Gl. M.“ vsaj male soliste za slovensko opero. Oba koncerta sta bila umetniška dogodka prve vrste minole koncertne sezone ter sta seveda do poslednjega prostora napolnila ogromno dvorano. S koncertom v zagrebškem zemaljskem kazališču meseca maja na korist Strossmajerjevega spomenika pa se je naša „Gl. M.“ iznova proslavila tudi med Hrvati ter je zopet potrdila resnico, da smo Slovenci prvi in nedosežni pevci na slovanskem jugu, ki izražamo svojo bratsko vzajemnost in patriotsko navdušenje z idealno, umetniško produkcijo realnega uspeha. In edino tako bratstvo ima v treznem XX. veku resnično ceno!

Š. O.

NAŠE SLIKE.

Marin Georgijev: Obisk Turka (Umetniška priloga v treh barvah). Bolgarski slikar Marin Georgijev je še mlad umetnik, učenec umetniške šole v Sofiji. Slika kaže zanimiv interieur slovanske hiše z Balkana in narodni način pogoščanja gostov, sedečih na preprogi na tleh. — C. M. Medović: Kronanje kralja Vladislava. Dogodek iz zgodovine, svečanosten, bujen in sijajen v barvah, podaja tu hrvatski umetnik. — Postojnska jama. — † Anton Medved. — Politika. Humorna slika. — Gjoka Jovanović: Tuga. Kip srbskega umetnika. Jako fino delo, ki je tudi v Parizu zbudilo mnogo pozornosti. — W. Leon Arndt: Katolik seljak iz okraja Stolca. Izborna študija. — Rojstni dom device Orleanske v Domremy, ki je bila 18. aprila 1909 v Rimu proglašena za blaženo. P. pl. Radies je izdal te dni brošuro o tem dogodku in o Jeanni d' Arc, junakinji Schillerjeve drame. Domremy je vas ob reki Maas. Jeanna je bila roj. l. 1411. v tej vasi.